# הקדמת הזהר

ספר הזוהר

ספר הזהר, ויקיטקסט, ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

## דף א עמוד א

רבי חזקיה פתח, כתיב (שיר השירים ב) **כשושנה בין החוחים**, מאן שושנה? דא כנסת ישראל. (בגין דאית שושנה ואית שושנה). מה שושנה דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחוור - אוף כנסת ישראל אית בה דין ורחמי. מה שושנה אית בה תליסר עלין - אוף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילן דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא.

אוף **אלהים** דהכא - משעתא דאדכר אפיק תליסר תיבין לסחרא לכנסת ישראל ולנטרא לה. ולבתר אדכר זמנא אחרא. אמאי אדכר זמנא אחרא? בגין לאפקא חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה ואינון חמש אקרון ״ישועות׳, ואינון חמש תרעין. ועל רזא דא כתיב (תהלים קטז יג) **כוס ישועות אשא** - דא כוס של ברכה. כוס של ברכה אצטריך למהוי על חמש אצבען ולא יתיר, כגוונא דשושנה דיתבא על חמש עלין תקיפין, דוגמא דחמש אצבען. ושושנה דא איהו **כוס של ברכה**.

מ**אלהים** תניינא עד **אלהים** תליתאה - חמש תיבין. מכאן ולהלאה - אור דאתברי ואתגניז ואתכליל בברית. ההוא דעאל בשושנה (ס״א דא) ואפיק בה זרעא, ודא אקרי **עץ עושה פרי אשר זרעו בו**, וההוא זרע קיימא באות ברית ממש. וכמה דדיוקנא דברית אזדרע בארבעין ותרין זווגין דההוא זרעא - כך אזדרע שמא גליפא מפרש במ״ב אתוון דעובדא דבראשית.

**בראשית** -- רבי שמעון פתח, (שיר ב יב) **הנצנים נראו בארץ**. **הנצנים** - דא עובדא דבראשית. **נראו בארץ** - אימתי? ביום השלישי דכתיב **ותוצא הארץ**, כדין **נראו בארץ**. **עת הזמיר הגיע** - דא יום רביעי דהוה ביה זמיר עריצים, **מארת** חסר. **וקול התור** - דא יום חמישי דכתיב **ישרצו המים וגו׳** למעבד תולדות. **נשמע** - דא יום ששי, דכתיב **נעשה אדם**, דהוה עתיד למקדם עשיה לשמיעה, דכתיב

## דף א עמוד ב

הכא **נעשה אדם**, וכתיב התם **נעשה ונשמע**. **בארצנו** - דא יום שבת דאיהו דוגמת ארץ החיים (שהוא עולם הבא, עולם הנשמות עולם הנחמות).

[נ״א דבר אחר] **הנצנים** - אלין אינון אבהן דעאלו במחשבה ועאלו בעלמא דאתי, ואתגניזו תמן. ומתמן נפקו בגניזו, ואטמירו גו (נ״א בהו) נביאי קשוט. אתיליד יוסף ואטמרו ביה. עאל יוסף בארעא קדישא ונציב לון תמן. וכדין **נראו בארץ** ואתגלו תמן. ואימתי אתחזון? בשעתא דאתגלי קשת בעלמא, דהא בשעתא דקשת אתחזי כדין אתגליין אינון. ובההיא שעתא **עת הזמיר הגיע** - עידן לקצץ חייבין מעלמא. אמאי אשתזיבו? בגין ד**הנצנים נראו בארץ** ואלמלא דנראו לא אשתארון בעלמא, ועלמא לא אתקיים. ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין? קל ינוקי דלעאן באורייתא. ובגין אינון רביין דעלמא - עלמא אשתזיב. לקבליהון (שיר א יא) **תורי זהב נעשה לך** - אלין אינון ינוקי רביין עולמין, דכתיב (שמות כד ז) **ועשית שנים כרובים זהב**

**בראשית** -- רבי אלעזר פתח, (ישעיה מ כו) **שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה**. **שאו מרום עיניכם** לאן אתר? לאתר דכל עיינין תליאן ליה, ומאן איהו? **פתח עינים**. ותמן תנדעון דהאי סתים עתיקא דקיימא לשאלה ברא **אלה**. ומאן איהו? **מי**. ההוא דאקרי **מקצה השמים** לעילא דכלא קיימא ברשותיה. ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארח סתים ולא אתגליא, אקרי **מי**, דהא לעילא לית תמן שאלה, והאי **קצה השמים** אקרי **מי**.

ואית אחרא לתתא ואקרי **מ״ה**. מה בין האי להאי? אלא קדמאה סתימאה דאקרי **מ״י** קיימא לשאלה. כיון דשאל בר נש, ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא, עד סוף כל דרגין. כיון דמטי תמן - **מ״ה** - מה ידעת, מה אסתכלתא, מה פשפשתא, הא כלא סתים כדקדמיתא. ועל רזא דנא כתיב (איכה ב יג) **מה אעידך מה אדמה לך**. כד אתחריב בי מקדשא נפיק קלא ואמר **מה אעידך**, (נ״א, ומה אדמה לך בההוא מ״ה אעידך), בכל יומא ויומא אסהידת בך מיומין קדמאין, דכתיב (דברים ל יט) **העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ**.

**ומה אדמה לך** - בההוא גוונא ממש עטרית לך בעטרין קדישין, עבדית לך שלטנו על [כל] עלמא, דכתיב (איכה ב טו) **הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי וגו׳**, קרינא לך (תהלים קכב ב) **ירושלם הבנויה כעיר שחברה לה**.

(איכה ב יג) **מה אשוה לך** - כגוונא דאנת יתבה, הכי הוא כביכול לעילא. כגוונא דלא עאלין השתא בך עמא קדישא בסדרין קדישין -- הכי אומינא לך דלא איעול אנא לעילא, עד דיעלון בך אוכלוסך לתתא. ודא איהו נחמה דילך, הואיל דדרגא דא אשוה לך בכלא. והשתא דאנת הכא - **גדול כים שברך**. ואי תימא דלית לך קיימא ואסוותא - **מ״י ירפא לך**, ודאי ההוא דרגא סתימאה עלאה דכלא קיימא ביה, ירפא לך ויוקים לך.

**מ״י קצה השמים** לעילא , **מ״ה ועד קצה השמים** לתתא. (קצה השמים לתתא) ודא ירית יעקב, דאיהו מבריח מן הקצה אל הקצה; מן הקצה קדמאה דאיהו מ״י, אל הקצה בתראה דאיהו מ״ה, בגין דקאים באמצעיתא, ועל דא **מי ברא אלה**.

אמר רבי שמעון, אלעזר בני פסוק מילך, ויתגלי סתימא דרזא עלאה דבני עלמא לא ידעין. שתיק רבי אלעזר. בכה רבי שמעון וקאים רגעא (נ״א, שעתא) חדא. א״ר שמעון, אלעזר מאי **אלה**? אי תימא כוכביא ומזלי - הא אתחזאן תמן תדיר, ו**במ״ה** אתבריאו כמא דאת אמר (תהלים לג ז) **בדבר יהו״ה שמים נעשו**. אי על מלין סתימין - לא לכתוב **אלה** דהא אתגליא איהו. אלא רזא דא לא אתגליא בר יומא חד דהוינא על כיף ימא, ואתא אליהו ואמר לי ״רבי ידעת מה הוא **מי ברא אלה**?״ אמינא ליה אלין שמיא וחיליהון עובדא דקב״ה, דאית ליה לבר נש לאסתכלא בהו ולברכא ליה, דכתיב (שם ח ד) **כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו׳ יהו״ה אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ**.

## דף ב עמוד א

אמר לי, רבי מלה סתימא הוה קמי קב״ה, וגלי במתיבתא עלאה, ודא הוא. בשעתא דסתימא דכל סתימין בעא לאתגלייא - עבד ברישא נקודה חדא. ודא סליק למהוי מחשבה. צייר בה כל ציורין, חקק בה כל גליפין, ואגליף גו בוצינא קדישא סתימא, גליפו דחד ציורא סתימאה קדש קדישין, בניינא עמיקא דנפק מגו מחשבה, ואקרי **מ״י**. שירותא (נ״א ראשיתא) לבנינא. קיימא ולא קיימא. עמיק וסתים. בשמא לא אקרי אלא **מ״י**. בעא לאתגלייא ולאתקרי בשמא (דא), ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא **אלה** וסליק **אל״ה** בשמא. אתחברון אתוון אלין באלין, ואשתלים בשמא **אלהים**. ועד לא ברא אלה - לא סליק בשמא **אלהים**. ואינון דחבו (נ״א בעלמא) בעגלא - על רזא דנא אמרו (שמות לב ח) **אלה אלהיך ישראל**. וכמה דאשתתף **מ״י באל״ה** - הכי הוא שמא דאשתתף תדיר, וברזא דא אתקיים עלמא.

ופרח אליהו ולא חמינא ליה. ומניה ידענא מלה, דאוקימנא על רזא וסתרא דילה. אתא רבי אלעזר וכלהו חברייא ואשתטחו קמיה. בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די.

אמר רבי שמעון, על דא שמיא וחיליהון ב**מ״ה** אתבריאו, דכתיב (תהלים ח ד) **כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך וגו׳**, וכתיב (שם י) **מ״ה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים** - ״על השמים״ איהו לסלקא בשמא, בגין דברא נהורא לנהוריה, ואתלבש דא בדא, וסליק בשמא עלאה. ועל דא **בראשית ברא אלהים** - דא אלהים עלאה, דהא **מ״ה** לא הוי הכי ולא אתבני, אלא בשעתא דאתמשכן אתוון אלין (מאילין) **אל״ה** מלעילא לתתא, ואימא אוזיפת לברתא מאנהא וקשיטא לה בקישוטהא. ואימתי קשיטא לה בקישוטהא כדקא חזי? בשעתא דאתחזון קמה כל דכורא, דכתיב (שמות כג יז) **אל פני האדון יהו״ה**. ודא אקרי **אדון**, כמה דאת אמר (יהושע ג יא) **הנה ארון הברית אדון כל הארץ**. כדין נפקת **ה׳** ואעילת **י׳**, ואתקשיטת במאני דכורא לקבליהון דכל דכר בישראל, ואתוון אחרנין משכן לון ישראל מעילא לגבי אתר דא. **אלה אזכרה** (תהלים מב ה) -- אדכרנא בפומאי ושפיכנא דמעאי (ברעות נפשי, בגין לאמשכא אתוון אלין), וכדין **אדדם** מעילא **עד בית אלהים**, למהוי אלהים כגוונא דיליה. ובמאי? (שם) **בקול רנה ותודה המון חוגג**.

א״ר אלעזר שתיקה דילי בנא מקדשא לעילא ובנא מקדשא לתתא ובודאי מלה בסלע משתוקא בתרין. מלה בסלע מה דאמרנא ואתערנא ביה, משתוקא בשתים מה דשתיקנא, דאברו ואיבנו תרין עלמין כחדא.

אמר רבי שמעון, מכאן ולהלאה שלימו דקרא דכתיב (ישעיה מ כו) **המוציא במספר צבאם** - תרין דרגין אינון דאצטריך למהוי רשים כל חד מנייהו. חד דא דאתמר **מ״ה** וחד **מ״י**. דא עלאה ודא תתאה. דא עלאה רשים ואמר **המוציא במספר צבאם** - **המוציא** - ההוא דאשתמודע ולית כוותיה. כגוונא דא **המוציא לחם מן הארץ** - **המוציא** - ההוא דאשתמודעא - דא דרגא תתאה, וכלא חד. במספר שתין רבוא אינון דקיימין כחדא, ואפיקו חילין לזינייהו דלית לון חושבנא. (נ״א: כגוונא דא) **לכלם** - בין אינון שתין, בין כל חילין דילהון. **בשם יקרא** - מאי **בשם יקרא**? אי תימא דקרא לון בשמהתהון - לאו הכי הוא - דאם כן ״בשמו״ מבעי ליה. אלא בזמנא דדרגא דא לא סליק בשמא (לעילא) ואקרי **מ״י**, לא אוליד ולא אפיק טמירין לזיניה, אע״ג דכלהו הוו טמירין ביה. כיון דברא **אלה** ואסתלק בשמיה ואקרי **אלהים** - כדין בחילא דשמא דא אפיק לון בשלימו. ודא הוא **בשם יקרא** - בההוא שם דיליה קרא ואפיק כל זינא וזינא לאתקיימא בשלימותיה. כגוונא דא (שמות לא ב) **ראה קראתי בשם** - אדכרנא שמי לאתקיימא בצלאל על קיום אשלמותיה.

**מרוב אונים** (ישעיה מ כו). מאי **מרוב אונים**? דא ריש דרגין דסליקו ביה כל רעותין, ואסתלקו ביה

## דף ב עמוד ב

בארח סתים. **ואמין כ״ח** - דא רזא דעלמא עלאה דאסתלק בשם ׳אלהים׳ כדקאמרן. **איש לא נעדר** - מאינון שתין רבוא דאפיק בחילא דשמא. ובגין דאיש לא נעדר - בכל אתר דמיתו ישראל ואתענשו בחובייהו - אתמנון, ולא אעדר מאינון שתין רבוא אפילו חד, בגין למהוי כלא דיוקנא חדא. כמה דאיש לא נעדר לעילא, אוף הכי לא נעדר לתתא.

**בראשית** -- רב המנונא סבא אמר, אשכחן אתוון בהפוכא ! בי״ת בקדמיתא ולבתר ב׳ בקדמיתא היינו **בראשית**, **ברא** לבתר אל״ף בקדמיתא ולבתר אל״ף בקדמיתא היינו **אלהים**, **את** לבתר !

אלא כד בעא קב״ה למעבד עלמא כל אתוון הוו סתימין, ותרין אלפין שנין עד דלא ברא עלמא הוה מסתכל קב״ה ואשתעשע בהו. כד בעא למברי עלמא - אתו כל אתוון קמיה מסופא אריישייהו.

שריאת **את ת** למיעל ברישא. אמרה רבון עלמין, ניחא קמך למברי בי עלמא, דאנא חותמא דגושפנקא דילך **אמ״ת**, ואנת אתקריאת **אמ״ת**. יאות למלכא למשרי באת אמ״ת, ולמברי בי עלמא. אמר לה קב״ה, יאות אנת וזכאה אנת, אלא לית אנת כדאי למברי בך עלמא, הואיל ואנת זמינא למהוי רשים על מצחין דגוברין מהימנין, דקיימו אורייתא מאל״ף ועד תי״ו, וברשימו דילך ימותון. ועוד דאנת חותמא דמות, הואיל ואנת כך - לית אנת כדאי למברי בך עלמא. מיד נפקת.

עאלת **את ש** קמיה. אמרה קמיה רבון עלמין ניחא קמך למברי בי עלמא, דבי אתקרי שמך **שד״י**, ויאות למברי עלמא בשמא קדישא ? אמר לה יאות אנת וטב אנת וקשוט אנת, אבל הואיל ואתוון דזיופא נטלין לך למהוי עמהון - לא בעינא למברי בך עלמא. דבגין דלא אתקיים שקרא אלא אי יטלון לך - **ק ר**. מכאן מאן דבעי למימר שקרא - יטול יסודא דקשוט בקדמיתא, ולבתר יוקים ליה שקרא. דהא את **ש**׳ את קשוט איהו, את קשוט דאבהתן דאתייחדו בה.

**ק ר** אתוון דאתחזיאו על סטרא בישא אינון, ובגין לאתקיימא נטלי את **ש**׳ בגווייהו - הוי **קשר**. כיון דחמאת הכי נפקת מקמיה.

עאלת **את צ**. אמרה קמיה רבון עלמא, ניחא קמך למברי בי עלמא, דאנא (ס״א, דבי) בי חתימין **צדיקים**, ואנת דאתקריאת **צדיק** בי רשים, דכתיב (תהלים יא ז) **כי צדיק יהו״ה צדקות אהב**, ובי יאות למברי עלמא ? אמר לה ״צדי, צדי אנת וצדיק אנת, אבל אנת צריך למהוי טמירא, לית אנת צריך לאתגלייא כל כך, בגין דלא למיהב פתחון פה לעלמא״. מאי טעמא ? **צ** איהי, אתיא **י**׳ דשמא דברית קדישא, ורכיב עלה ואתאחד בהדה. ורזא דא, כד ברא קב״ה לאדם הראשון דו פרצופין בראו, ובגין כך אנפוי **דיו״ד** מהדר לאחורא כגוונא דא , ולא אתהדרו אנפין באנפין כגוונא דא . אסתכל לעילא כגוונא דא , אסתכלת לתתא כגוונא דא . אמר לה קב״ה תו, דאנא זמין לנסרא לך ולמעבד לך אפין באפין, אבל באתרא אחרא תסתלק. נפקת מקמיה ואזלת.

עאלת **את פ**, אמרה קמיה רבון עלמין, ניחא קמך למברי בי עלמא, דהא פורקנא דאנת זמין למעבד בעלמא בי רשים, ודא הוא פדות, ובי יאות למברי עלמא. אמר לה יאות אנת, אבל בך אתרשים פשע בטמירו, כגוונא דחיויא דמחי ואעיל רישיה בין גופיה, הכי מאן דחב כפיף רישיה ואפיק ידוי.

**וכן ע** - עון. אע״ג דאמרה דאית בי ענוה - אמר לה קב״ה לא אברי בך עלמא. נפקת מקמיה.

עאלת **את ס**. אמרה קמיה רבון

## דף ג עמוד א

עלמין ניחא קמך למברי בי עלמא, דאית בי סמיכא לנפלין, דכתיב (תהלים קמה יד) **סומך יהו״ה לכל הנופלים** ? אמר לה, על דא אנת צריך לאתרך, ולא תזוז מניה. אי אנת נפיק מאתרך - מה תהא עלייהו דאינון נפלין הואיל ואינון סמיכין עלך. מיד נפקת מקמיה.

עאלת **את נ**. אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא, דבי כתיב (שמות טו יא) **נורא תהלות** ותהלה דצדיקים נאוה תהלה. אמר לה נו״ן, תוב לאתרך, דהא בגינך תבת סמ״ך לאתרה והוי סמיך עלה. מיד תבת לאתרה ונפקת מקמיה.

עאלת **את מ**. אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא, דבי אתקריאת מלך ? אמר לה הכי הוא ודאי, אבל לא אברי בך עלמא, בגין דעלמא אצטריך למלך. תוב לאתרך. **אנת ול׳ וך**, דהא לא יאות לעלמא למיקם בלא מלך.

בההיא שעתא נחתא מן קדמוהי **את כ** מעל כורסי יקריה. אזדעזעת ואמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא כבודך? וכד נחתת **כ׳** מעל כורסי יקריה - אזדעזעו מאתן אלף עלמין, ואזדעזע כורסייא וכלהו עלמין אזדעזעו למנפל. אמר לה קב״ה כ״ף מה אנת עביד הכא! דלא אברי בך עלמא! תוב לאתרך דהא בך כליה - (ישעיה י כג) **כלה ונחרצה** אשתמע. תוב לכורסייך והוי תמן. בההיא שעתא נפקת מקמיה ותבת לדוכתה.

עאלת **את י**. אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא, דאנא שירותא דשמא קדישא, ויאות לך למברי בי עלמא? א״ל די לך דאנת חקיק בי, ואנת רשים בי, וכל רעותא דילי בך סליק. לית אנת יאות לאתעקרא מן שמי.

עאלת **את ט**. אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא, דאנת בי אתקריאת **טוב וישר**? אמר לה, לא אברי בך עלמא דהא טובך סתים בגווך וצפון בגווך. הה״ד (תהלים לא כ) **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך**. הואיל וגניז בגווך - לית ביה חולקא לעלמא דא דאנא בעי למברי, אלא בעלמא דאתי. ותו דעל דטובך גניז בגווך - יטבעון תרעי דהיכלא. הה״ד (איכה ב ט) **טבעו בארץ שעריה**. ותו **דח** לקבלך, וכד תתחברון כחדא הא **ח״ט**. ועל דא אתוון אלין לא רשימין בשבטין קדישין. מיד נפקת מקמיה.

עאלת **את ז**. אמרה ליה, רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא, דבי נטרין בניך שבת, דכתיב (שמות כ ח) **זכור את יום השבת לקדשו**? אמר לה לא אברי בך עלמא, דאנת אית בך קרבא וחרבא דשננא, ורומחא דקרבא, כגוונא דנו״ן [ ן׳ ]. מיד נפקת מקמיה.

עאלת **את ו**. אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא, דאנא את משמך? אמר לה **ו׳**! אנת **וה׳** - די לכון דאתון אתוון דשמי, דאתון ברזא דשמי, וחקיקין וגליפין בשמי, ולא אברי בכו עלמא.

עאלת **את ד ואת ג**, אמרו אוף הכי. אמר אוף לון - די לכון למהוי דא עם דא, דהא מסכנין לא יתבטלון מן עלמא, וצריכין לגמול עמהון טיבו. **דל״ת** איהי מסכנא, **גימ״ל** גומל לה טיבו. לא תתפרשון דא מן דא, ודי לכון למיזן דא לדא.

עאלת **את ב**. אמרה ליה רבון עלמא, ניחא קמך למברי בי עלמא, דבי מברכאן לך לעילא ותתא? אמר לה קב״ה הא ודאי בך אברי עלמא, ואנת תהא שירותא למברי עלמא.

קיימא **את א** לא עאלת. אמר לה קב״ה אל״ף אל״ף, למה לית אנת עאלת קמאי כשאר כל אתוון? אמרה קמיה רבון עלמא, בגין דחמינא כל אתוון נפקו מן קמך בלא תועלתא, מה אנא אעביד תמן. ותו דהא

## דף ג עמוד ב

יהיבתא לאת בי״ת נבזבזא רברבא דא, ולא יאות למלכא עלאה לאעברא נבזבזא דיהב לעבדו ולמיהב לאחרא. אמר לה קב״ה, אל״ף אל״ף, אע״ג דאת בי״ת בה אברי עלמא - אנת תהא ריש לכל אתוון. לית בי יחודא אלא בך. בך ישרון כל חושבנין, וכל עובדין דעלמא, וכל יחודא לא הוי אלא באת אל״ף.

ועבד קב״ה אתוון עלאין רברבין ואתוון תתאין זעירין. ובגין כך **בי״ת בי״ת - בראשית ברא**, **אל״ף אל״ף - אלהים את**. אתוון מלעילא ואתוון מלתתא. וכלהו כחדא הוו מעלמא עלאה ומעלמא תתאה:

**בראשית** -- רבי יודאי אמר מאי **בראשית**? **בחכמה**. דא חכמ״ה דעלמא קיימא עלה, לאעלא גו רזין סתימין עלאין. והכא אגליפו שית סטרין רברבין עלאין, דמנהון נפיק כלא, דמנהון אתעבידו שית מקורין ונחלין, לאעלא גו ימא רבא. והיינו **ברא שית** - מהכא אתבריאו. מאן ברא לון? ההוא דלא אדכר, ההוא סתים דלא ידיע.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא. כד מטו לחד בי חקל, אמר ליה רבי חייא לרבי יוסי, הא דאמריתו **ברא שית** - ודאי הכי הוא, בגין דשית יומין עלאין גבי אורייתא ולא יתיר, אחרנין סתימין אינון. אבל חמינן גו סטרי בראשית דאמר הכי: גליפו אגליף ההוא סתימאה קדישא, גו מעוי דחד טמירו, דנקיד בנקודה, דנעיץ, ההוא גליפו אגליף וטמיר ביה, כמאן דגניז כלא תחות מפתחא חדא, וההוא מפתחא גניז כלא בהיכלא חדא, ואע״ג דכלא גניז בההוא היכלא - עקרא דכלא בההוא מפתחא הוי, ההוא מפתחא סגיר ופתח.

בההוא היכלא אית ביה גניזין סתימין סגיאין אלין על אלין. בההוא היכלא אית תרעין עובד סתימו, ואינון חמשין. אגליפו לארבע סטרין והוו ארבעין (ס״י, ותשע). חד תרעא לית ליה סטרא - לא ידיע אי הוא לעילא אי הוא לתתא (ס״י, איהו לעילא איהי לתתא), ובגין כך ההוא תרעא סתים. גו אינון

תרעין אית מנעולא חדא, וחד אתר דקיק לאעלא ההוא מפתחא ביה. ולא אתרשים אלא ברשימו דמפתחא - לא ידעין ביה אלא ההוא מפתחא (ס״י, דפתחא) בלחודוי. ועל רזא דנא **בראשית ברא אלהים**. **בראשית** - דא מפתחא דכלא סתים ביה, והוא סגיר ופתח, ושית תרעין כלילן ביה, בההוא מפתחא דסגיר ופתח. כד סגיר אינון תרעין וכליל לון בגויה (נ״א, וכלה בגויה) - כדין ודאי כתיב **בראשית**, מלה גליא בכלל מלה סתימאה. ובכל אתר **בר״א** מלה סתימאה איהו - סגיר ולא פתח.

א״ר יוסי ודאי הכי הוא, ושמענא לבוצינא קדישא דאמר הכי, דמלה סתימאה איהו **ברא**, סגיר ולא פתח. ובעוד דהוה סגיר במלה דברא - עלמא לא הוה ולא אתקיים. והוה חפי על כלא **תה״ו**. וכד שלטא האי **תה״ו** - עלמא לא הוה ולא אתקיים. אימתי ההוא מפתחא פתח תרעין, ואזדמן לשמושא ולמעבד תולדין? כד אתא אברהם, דכתיב **אלה תולדות השמים והארץ בהבראם**, ותנינן **באברהם**. ומה דהוה כלא סתים במלת **ברא** - אתהדרו אתוון לשמושא, ונפק עמודא דעבד תולדין - **אבר** יסודא קדישא, דעלמא קיימא עליה.

כד האי **אבר** אתרשים במלת **ברא** - כדין רשים סתימאה עילאה (נ״א, קדישא לגלאה) רשימו אחרא לשמיה וליקריה, ודא איהו **מ״י**, וברא **אלה**. וגם כן שמא קדישא דאתברכא דאיהו **מ״ה** אתרשים, ואפיק מן **בר״א** - **אב״ר**. והוא רשים ב**אלה** מסטרא דא, ו**אבר** מסטרא דא, סתימאה קדישא, **אל״ה** קיימא **אב״ר** קיימא, כד אשתלים דא - אשתלים דא. גליף להאי אבר **ה׳**, גליף להאי אלה **י׳**. אתערו אתוון לאשלמא להאי סטרא ולהאי סטרא. כדין אפיק **מ״ם** - נטיל חד להאי סטרא וחד להאי סטרא. אשתלים שמא קדישא ואתעביד **אלהים**, וגם כן שמא

## דף ד עמוד א

דאברהם, כד אשתלים דא אשתלים דא.

(ויש אומרים דנטל קב״ה **מי** ושדי ב**אלה** ואתעביד **אלהים**. ונטל קב״ה **מה** ושדי ב**אבר** ואתעביד **אברהם**. ומלת **מ״י** רומז לחמשים שערי בינה, ואית בה יו״ד אות קדמאה דשמא קדישא. ומלת **מ״ה** רומז למניינא דשמא קדישא, ואית ביה אות תניינא דשמא קדישא יהו״ה, כמה דאת אמר (תהלים קמד) **אשרי העם שככה לו וגו׳**, (איוב כו) **תולה ארץ על בלי מ״ה**, וכדין אתקיימו תרין עלמין - ביו״ד עלמא דאתי, ובה״א עלמא דא. כלומר ב**מ״י** ברא עולם הבא, וב**מ״ה** ברא עולם הזה. ודין הוא רמז עילא ותתא)

וכדין עבד תולדות, ונפק שמא שלים, מה דלא הוה קדם דנא. הה״ד **אלה תולדות השמים והארץ בהבראם** - כלהו הוו תליין עד דאתברי שמיה דאברהם, כיון דאשתלים שמא דא דאברהם - שמא קדישא אשתלים. הה״ד **ביום עשות יהו״ה אלהים ארץ ושמים**.

אשתטח רבי חייא בארעא ונשק לעפרא ובכה, ואמר עפרא עפרא כמה את קשי קדל! כמה את בחציפו! דכל מחמדי עינא יתבלון בך, כל עמודי נהורין דעלמא תיכול ותידוק. כמה את חציפא! בוצינא קדישא דהוה נהיר עלמא, שליטא רברבא ממנא דזכותיה מקיים עלמא - אתבלי בך! רבי שמעון נהירו דבוצינא, נהירו דעלמין, אנת בלי בעפרא, ואנת קיים ונהג עלמא! אשתומם רגעא חדא ואמר, עפרא עפרא לא תתגאי, דלא יתמסרון בך עמודין דעלמא, דהא רבי שמעון לא אתבלי בך.

קם רבי חייא והוה בכי. אזל ורבי יוסי עמיה. מההוא יומא אתעני ארבעין יומין למחמי לרבי שמעון. אמרו ליה לית אנת רשאי למחמי ליה. בכה ואתעני ארבעין יומין אחרנין. אחזיאו ליה בחזווא לרבי שמעון ורבי אלעזר בריה, דהוו לעאן במלה דא דאמר רבי יוסי, והוו כמה אלפין צייתין למלוליה. אדהכי חמא כמה גדפין רברבין עלאין וסליקו עלייהו רבי שמעון ורבי אלעזר בריה, וסליקו למתיבתא דרקיעא וכל אלין גדפין הוו מחכאן להו. חמא דמתהדרן ומתחדשן בזיוון, ונהירו יתיר מנהורא דזיוא דשמשא.

פתח רבי שמעון ואמר ״ייעול רבי חייא וליחמי בכמה דזמין קב״ה לחדתא אנפי צדיקיא לזמנא דאתי״. ״איהו מאן דעאל הכא בלא כסופא, וזכאה מאן דקאים בההוא עלמא כעמודא תקיף בכלא!״. וחמא דהוה עאל, והוה קם רבי אלעזר ושאר עמודין דיתבין תמן. והוא הוה כסיף, ואשמיט גרמיה ועאל ויתיב לרגלוי דרבי שמעון. קלא נפיק ואמר ״מאיך עינך! לא תזקוף רישך ולא תסתכל!״. מאיך עינוי וחמא נהורא דהוה נהיר למרחוק. קלא אהדר כמלקדמין ואמר, עלאין טמירין סתימין - פקיחי עינא! אינון דמשטטן בכל עלמא, אסתכלו וחמו! תתאין (נ״א תנאין) דמיכין סתימין בחוריכון - אתערו! מאן מנכון די חשוכא מהפכן לנהורא, וטעמין מרירא למתקא, עד לא ייתון הכא. מאן מנכון דמחכאן בכל יומא לנהורא דנהיר, בשעתא דמלכא פקיד לאילתא, ואתייקר ואתקרי מלכא מכל מלכין דעלמא. מאן דלא מצפה דא בכל יומא בההוא עלמא - לית ליה חולקא הכא!

אדהכי חמא כמה מן חברייא סחרניה, כל אינון עמודין דקיימין, וחמא דסליקו לון למתיבתא דרקיעא. אלין סלקין ואלין נחתין. ועילא דכולהו חמא מארי דגדפי דהוה אתי, והוה אומי אומאה, דשמע מאחורי פרגודא דמלכא מפקד בכל יומא ודכיר לאילתא די שכיבת לעפרא, ובעט בעיטין בההיא שעתא בתלת מאה ותשעין רקיעין, וכלהו מרתתין וזעין

## דף ד עמוד ב

קמיה. ואוריד דמעין על דא. ונפלי אינון דמעין רתיחין כאשא לגו ימא רבא, ומאינון דמעין קאים ההוא ממנא דימא ואתקיים, וקדיש שמיה דמלכא קדישא וקביל עליה למבלע כל מימוי דבראשית ויכנוש להו לגויה, בשעתא דיתכנשון כל עממיא על עמא קדישא וינגבון מיא, ויעברון בנגיבו, אדהכי שמע קלא דאמר ״פנון אתר פנון אתר ! דהא מלכא משיחא אתי למתיבתא דרבי שמעון״. בגין דכל צדיקייא דתמן - רישי מתיבתא. ואינון מתיבתי דתמן - רשימין אינון. וכל אינון חברין די בכל מתיבתא, סלקין ממתיבתא דהכא למתיבתא דרקיעא. ומשיח אתי בכל אינון מתיבתי, וחתים אורייתא מפומייהו דרבנן.

ובההיא שעתא אתי משיח מתעטר מן ריחי (נ״א, רישי) מתיבתי בעטרין עלאין. בההיא שעתא קמו כל אינון חברייא, וקם רבי שמעון, והוה סליק נהוריה עד רום רקיעא. אמר ליה רבי זכאה אנת, דאורייתך סלקא בתלת מאה ושבעין נהורין, וכל נהורא ונהורא אתפרשת לשית מאה ותליסר טעמין, סלקין ואסתחיין בנהרי אפרסמונא דכיא. וקב״ה איהו חתים אורייתא ממתיבתך, וממתיבתא דחזקיה מלך יהודה, ומגו מתיבתא דאחיה השלוני. ואנא לא אתינא למחתם ממתיבתך, אלא מארי דגדפין אתי הכא, דהא ידענא דלא ייעול גו מתיבתי אחריתי אלא במתיבתך. בההיא שעתא סח ליה רבי שמעון, ההוא אומאה דאומי מארי דגדפין, כדין אזדעזע משיח וארים קליה, ואזדעזעו רקיעין, ואזדעזע ימא רבא ואזדעזע לויתן, וחשיב עלמא לאתהפכא.

אדהכי חמא לרבי חייא לרגלוי דרבי שמעון. אמר מאן יהיב הכא בר נש לביש מדא דההוא עלמא? אמר רבי שמעון דא איהו רבי חייא נהירא דבוצינא דאורייתא. אמר ליה יתכנש הוא ובנוי וליהוון ממתיבתא דילך. א״ר שמעון זמנא יתייהב ליה. יהבו ליה זמנא, ונפק מתמן מזדעזע וזלגין עינוי דמעין. אזדעזע רבי חייא ובכה ואמר ״זכאה חולקיהון דצדיקייא בההוא עלמא, וזכאה חולקיה דבר יוחאי דזכה לכך, עליה כתיב (משלי ח כא) **להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא**״.

**בראשית** -- רבי שמעון פתח **ואשים דברי בפיך** (ישעיה נא טז) - כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא ולילי, בגין דקב״ה ציית לקלהון דאינון דמתעסקי באורייתא. ובכל מלה דאתחדש באורייתא על ידא דההוא דאשתדל באורייתא - עביד רקיעא חדא.

תנן: בההיא שעתא דמלה דאורייתא אתחדשת מפומיה דבר נש - ההיא מלה סלקא ואתעתדת קמיה דקב״ה, וקב״ה נטיל לההיא מלה ונשיק לה, ועטר לה בשבעין עטרין גליפין ומחקקן. ומלה דחכמתא דאתחדשא - סלקא ויתבא על רישא דצדיק חי עלמין, וטסא מתמן ושטא בשבעין אלף עלמין, וסליקת לגבי עתיק יומין. וכל מלין דעתיק יומין מלין דחכמתא אינון, ברזין סתימין עלאין. וההיא מלה סתימא דחכמתא דאתחדשת הכא, כד סלקא, אתחברת באינון מלין דעתיק יומין, וסלקא ונחתא בהדייהו, ועאלת בתמניסר עלמין גניזין ד**עין לא ראתה אלהים זולתך**. נפקי מתמן, ושאטן ואתיין מליאן ושלמין, ואתעתדו קמי עתיק יומין. בההיא שעתא ארח עתיק יומין בההיא מלה, וניחא קמיה מכלא. נטיל לההיא מלה, ואעטר לה בתלת מאה ושבעין אלף עטרין, וההיא מלה טסת וסלקא ונחתא, ואתעבידא רקיעא חדא. וכן כל מלה ומלה דחכמתא (ס״א) אתעבדין (ס״א) רקיעין, קיימין בקיומא שלים קמי עתיק יומין, והוא קרי לון **שמים חדשים** - שמים מחודשים, סתימין דרזין דחכמתא עלאה. וכל אינון שאר מלין דאורייתא דמתחדשין - קיימין קמי

## דף ה עמוד א

קב״ה וסלקין ואתעבידו **ארצות החיים**. ונחתין ומתעטרין לגבי ארץ חד ואתחדש ואתעביד כלא **ארץ חדשה** מההיא מלה דאתחדש באורייתא. ועל דא כתיב (ישעיה סו כב) **כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו׳** - ״עשיתי״ לא כתיב אלא **עושה** - דעביד תדיר מאינון חדושין ורזין דאורייתא. ועל דא כתיב (שם נא טז) **ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתיך, לנטוע שמים וליסוד ארץ** - ״השמים״ לא כתיב אלא **שמים**.

אמר רבי אלעזר, מהו **ובצל ידי כסיתיך**? אמר ליה, בשעתא דאתמסר אורייתא למשה, אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקדא ליה בשלהובא דפומהון, עד דחפא עליה קב״ה. והשתא דהאי מלה סלקא ואתעטרא וקיימא קמי קב״ה - איהו חפי על ההיא מלה, וכסי על ההוא בר נש דלא ישתמודע לגבייהו אלא קב״ה, ולא יקנאון לגביה, עד דאתעביד מההיא מלה שמים חדשים וארץ חדשה. הה״ד **ובצל ידי כסיתיך לנטוע שמים וליסוד ארץ**. מכאן דכל מלה דסתים מינא סלקא לתועלתא עלאה, הה״ד (שם) **ובצל ידי כסיתיך**. ואמאי אתחפי ואתכסי מינא? בגין לתועלתא עלאה, הה״ד **לנטוע שמים וליסוד ארץ**, כמה דאתמר.

**ולאמר לציון עמי אתה** - ולאמר לאינון תרעין ומלין דמצויינין אלין על אלין, **עמי אתה** - אל תקרי **עמי אתה** אלא **עְמי אתה** - למהוי שותפא עמי. מה אנא במלולא דילי עבדית שמים וארץ, כמה דאת אמר (תהלים לג ו) **בדבר יהו״ה שמים נעשו** -- אוף הכי את. זכאין אינון דמשתדלי באורייתא.

ואי תימא דמלה דכל בר נש דלא ידע עביד דא! תא חזי, ההוא דלאו אורחיה ברזין דאורייתא, וחדש מלין דלא ידע על בורייהון כדקא יאות - ההיא מלה סלקא, ונפיק לגבי ההיא מלה **איש תהפוכות לשון שקר** מגו נוקבא דתהומא רבא. ודלג חמש מאה פרסי לקבלא להההיא מלה, ונטיל לה ואזיל בההיא מלה לגו נוקביה, ועביד בה רקיעא דשוא דאקרי **תהו**. וטס בההוא רקיעא ההוא איש תהפוכות - שיתא אלפי פרסי בזמנא חדא. כיון דהאי רקיעא דשוא קאים - נפקת מיד אשת זנונים ואתקיפת בההוא רקיעא דשוא (נ״א: היא) (נ״א: ואיש תהפוכות) ואשתתפת ביה. ומתמן נפקת וקטלת כמה אלפין ורבוון. בגין דכד קיימת בההוא רקיעא אית לה רשו ויכולתא למהוי טס כל עלמא ברגעא חדא. ועל דא כתיב (ישעיה ה יח) **הוי מושכי העון בחבלי השוא** - **העון** דא דכורא. **וכעבות העגלה חטאה** - מאן **חטאה**? דא נוקבא דאקרי ׳חטאה׳; איהו משיך ההוא דאקרי ׳עון׳ באינון חבלי השוא, ולבתר **כעבות העגלה חטאה** - להההיא נוקבא דאקרי ׳חטאה׳, דתמן אתקפת למהוי טס לקטלא בני נשא. ועל דא (משלי ז כו) **כי רבים חללים הפילה** - מאן הפילה? דא ההיא חטאה דקטלת בני נשא. מאן גרים דא? תלמיד חכם דלא מטי להוראה ומורה, רחמנא לישזבן.

א״ר שמעון לחברייא, במטותא מנייכו, דלא תפקון מפומייכו מלה דאורייתא דלא ידעתון ולא שמעתון מאילנא רברבא כדקא יאות, בגין דלא תהוון גרמין לההוא חטאה לקטלא אוכלוסין דבני נשא למגנא. פתחו כלהון ואמרו ״רחמנא לישזבן רחמנא לשזבן״. תא חזי, באורייתא ברא קב״ה עלמא, והא אוקמוה דכתיב (שם ח ל) **ואהיה אצלו אמון, ואהיה שעשועים יום יום**. ואיהו אסתכל בה זמנא ותרין ותלתא וארבע זמנין, ולבתר אמר לון, ולבתר עביד בה עבידתא. לאולפא לבני נשא דלא ייתון למטעי בה, כמה דאת אמר (איוב כח כז) **אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם**? ולקביל ארבע זמנין אינון דכתיב **אז ראה, ויספרה, הכינה, וגם חקרה** - ברא קב״ה מה דברא. ועד לא אפיק עבידתיה - אעיל ארבע תבין בקדמיתא דכתיב **ב׳ראשית ב׳רא א׳להים א׳ת** - הא ארבע, ולבתר **השמים**, אינון לקביל ארבע זמנין דאסתכל קב״ה באורייתא עד לא יפיק עבידתיה לאומנותיה.

רבי אלעזר הוה אזיל למחמי לרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי,

## דף ה עמוד ב

ורבי אבא בהדיה, והוה טעין חד גברא אבתרייהו. א״ר אבא נפתח פתחין דאורייתא, דהא שעתא ועדנא הוא לאתתקנא בארחן.

פתח רבי אלעזר ואמר (ויקרא יט ל) **את שבתותי תשמורו**. תא חזי בשית יומין ברא קב״ה עלמא, וכל יומא ויומא גלי עבידתיה ויהב חיליה בההוא יומא. אימתי גלי עבידתיה ויהב חיליה? ביומא רביעאה. בגין דאינון תלת יומין קדמאין כולהו הוו סתימין ולא אתגלו - כיון דאתא יומא רביעאה - אפיק עבידתא וחילא דכלהו. דהא אשא ומיא ורוחא - אע״ג דאינון תלת יסודין עלאין - כולהו תליין ולא אתגלי עבידתא דלהון עד דארעא גלי לון, כדין אתידע אומנותא דכל חד מנייהו. ואי תימא הא ביומא תליתאה הוה, דכתיב **תדשא הארץ דשא** וכתיב **ותוצא הארץ**? אלא האי אע״ג דכתיב ביומא תליתאה - רביעאה הוה, ואתכליל ביומא תליתאה למהוי חד בלא פרודא, ולבתר יומא רביעאה אתגלי עבידתיה, לאפקא אומנא לאומנותיה דכל חד וחד. בגין דיומא רביעאה איהו רגלא רביעאה דכרסיא עלאה. וכל עבידתייהו כלהו - בין יומין קדמאין ובין יומין בתראין - הוו תליין ביומא דשבתא, הה״ד (בראשית ב ב) **ויכל אלהים ביום השביעי** - דא שבת. ודא הוא רגלא רביעאה דכרסיא. ואי תימא אי הכי מהו **את שבתותי תשמורו** - תרין? אלא שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא - ממש לית לון פרודא.

אמר ההוא טייעא דהוה טעין בתרייהו, ומהו **ומקדשי תיראו**? אמר ליה דא קדושא דשבת. א״ל ומהו קדושא דשבת? א״ל דא קדושה דאתמשכא עליה מלעילא. א״ל אי הכי עבדת לשבת דלאו איהו קדש, אלא קדושה דשריא עלוי מלעילא! אמר רבי אבא והכי הוא (ישעיה נח יג) **וקראת לשבת עונג לקדוש יהו״ה מכובד** - אדכר שבת לחוד, וקדוש יהו״ה לחוד. אמר ליה - אי הכי מאן **קדוש יהו״ה**? א״ל קדושה דנחתא מלעילא ושריא עליה. אמר ליה

אי קדושא דאתמשכא מלעילא אקרי מכובד, אתחזי דשבת לאו איהו מכובד, וכתיב **וכבדתו**? אמר רבי אלעזר לרבי אבא, אנח להאי גברא דמלה (חדתא) דחכמתא אית ביה דאנן לא ידענא בה. אמרו ליה "אימא אנת!".

פתח ואמר (ויקרא יט ל) **את שבתותי** - **את** לאסגאה תחום שבת, דאיהו תרין אלפין אמין לכל סטרא, ובגין כך אסגי **את**. **שבתותי** - (נ"א דא) שבת עלאה ושבת תתאה, דאינון תרין כלילן כחדא וסתימין כחדא. אשתאר שבת אחרא דלא אדכר והות בכסופא. אמרה קמיה, מארי דעלמא מיומא דעבדת לי שבת אתקרינא, ויומא לאו איהו בלא ליליא. אמר לה ברתי שבת אנת ושבת קרינא לך, אבל הא אנא מעטר לך בעטרא עלאה יתיר. אעבר כרוזא ואמר **ומקדשי תיראו** - ודא שבת דמעלי שבתא דאיהי יראה ושריא בה יראה. ומאן איהו? דקב"ה אכליל ואמר **אני יהו"ה**.

ואנא שמענא מאבא דאמר הכי, ודייק **את** לאסגאה תחום שבת, **שבתותי** - דא עגולה ורבועא דלגו, ואינון תרין. ולקביל אינון תרין אית תרי קדושתי דאית לנא לאדכרא - חד ויכלו וחד קידוש. ויכלו אית ביה תלתין וחמש תיבין, ובקידושא דאנן מקדשין תלתין וחמש תיבין. וסליק כלא לשבעין שמהן דקב"ה, וכנסת ישראל אתעטר בהו. ובגין דעגולא ורבועא דא אינון **שבתותי** - כלילן תרוייהו בשמור דכתיב **תשמורו**, דהא שבת עלאה הכא לא אתכליל בשמור אלא בזכור, דהא מלכא עלאה בזכור אסתיים, ועל דא אקרי מלכא דשלמא דיליה ושלמא דיליה זכור איהו. ועל דא לית מחלוקת לעילא, בגין דתרין שלומות לתתא, חד **יעק"ב** וחד **יוס"ף**, ובגין כך כתיב תרי זמני (ישעיה נז יט) **שלום שלום לרחוק ולקרוב**. לרחוק - דא יעקב,

## דף ו עמוד א

**ולקרוב** - דא יוסף. **לרחוק** כמה דאת אמר (ירמיה לא ג) **מרחוק יהו"ה נראה לי**, (שמות ב ד) **ותתצב אחותו מרחוק**. **ולקרוב** - כמה דאת אמר (דברים לב יז) **חדשים מקרוב באו**. **מרחוק** - דא נקודה עלאה דקיימא בהיכליה ועל דא כתיב **תשמורו** - אתכליל בשמור. **ומקדשי תיראו** - דא נקודא דקיימא באמצעיתא דאית לדחלא מינה יתיר מכלא דענשיה מיתה. והיינו דכתיב (שמות לא יד) **מחלליה מות יומת**. מאן **מחלליה**? מאן דעאל לגו חלל דעגולא ורבועא לאתר דההוא נקודה שריא ופגים ביה - **מות יומת**. ועל דא כתיב **תיראו**. וההיא נקודה אקרי **אני** ועלה שריא ההוא דסתים עלאה דלא אתגליא, והיינו **יהו"ה**. וכלא חד.

נחתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקוהו, אמרו ומה כל חכמתא דא אית תחות ידך, ואת טעין אבתרין, אמרו ליה מאן אנת, אמר לון לא תשאלון מאן אנא, אלא אנא ואתון ניזל ונתעסק באורייתא, וכל חד יימא מלין דחכמתא לאנהרא אורחא. אמרו ליה מאן יהב לך למיזל הכא ולמהוי טעין בחמרי, אמר לון יו"ד עבד קרבא בתרין אתוון בכ"ף וסמ"ך לאתקשרא בהדאי (נ"א, כחדא), כ"ף לא בעא לאסתלקא ולאתקשרא, בתר (נ"א, באתר) דלא יכלא למהוי רגעא חדא אלא ביה, סמ"ך לא בעא לאסתלקא, בגין לסעדא לאינון דנפלין, דהא בלי סמ"ך לא יכלין למהוי, יו"ד אתא לגבאי יחידאה, נשיק לי וגפיף לי, בכה עמי ואמר לי, ברי מה אעביד לך, אבל הא אנא אסתלק, ואנא אתמלי מכמה טבין, ואתוון טמירין עלאין יקירין, בתר כן איתי לגבך, ואנא אהוי סעיד לך, ואתן לך אחסנתא דתרין אתוון עלאין, יתיר מאלין דאסתלקו, דאינון יש, יו"ד עלאה ושי"ן עלאה למהוי לך אוצרין מלייא מכל, ובגין כך ברי זיל והוי טעין חמרי, ועל דא אנא אזיל בכך.

חדו רבי אלעזר ורבי אבא, ובכו ואמרו זיל רכיב ואנן נטעין אבתרך. אמר לון ולא אמרית לכון דפקודא דמלכא איהו, עד דייתי ההוא דטעין חמרי. אמרו ליה הא שמך לא אמרת לן! אתר בית מותבך מאי הוא? אמר לון אתר בית מותבי איהו טב ועיילא לגבאי, ואיהו מגדל חד דפרח באוירא רב ויקירא, ואינון דדיירין ביה בהאי מגדלא קב"ה וחד מסכנא, ודא הוא אתר בית מותבי. וגלינא (נ"א ועלינא) מתמן. ואנא טעין חמרי. אשגחו רבי אבא ורבי אלעזר ביה, ואטעים לון מלוי דהוו מתיקין כמנא ודובשא.

אמרו ליה "שמא דאבוך - אי תימא - ננשיק עפרא דרגלך!". אמר לון ואמאי? לאו אורח דילי בכך לאתגאה באורייתא. אבל אבא דילי הוה דיוריה בימא רבא, ואיהו הוה חד נונא דהוה אסחר ימא רבא מסטרא דא לסטרא דא, והוה רב ויקירא ועתיק יומין, עד דהוה בלע כל שאר נונין דימא, ולבתר אפיק לון חיין, וקיימין מליין מכל טבין דעלמא, ושאט ימא ברגעא חדא בתוקפיה, ואפיק לי כגירא בידא דגבר תקיף, וטמיר לי בההוא אתר דאמרית לכו, והוא תב לאתריה, ואגניז בההוא ימא. אשגח רבי אלעזר במלוי, אמר ליה "אנת הוא בריה דבוצינא קדישא! אנת הוא בריה דרב המנונא סבא! אנת הוא בריה דנהירו דאורייתא, ואנת טעין אבתרן!". בכו כחדא ונשקוהו ואזלו.

אמרו ליה אי ניחא קמי מרנא - לאודעא לן שמיה!

פתח ואמר (ש"ב כג כ) **ובניהו בן יהוידע**. האי קרא אוקמוה ושפיר איהו, אבל האי קרא לאחזאה רזין עלאין דאורייתא הוא דאתא. **ובניהו בן יהוידע** -

על רזא דחכמתא קא אתא, מלה סתימא איהו ושמא גרים. **בן איש חי** - דא צדיק חי עלמין. **רב פעלים** - מארי דכל עובדין וכל חילין עלאין. בגין דכלהו נפקין מניה - **יהו״ה צבאות** איהו, אות הוא בכל חיילין דידיה, רשים הוא ורב מכלא רב פעלים איהו. **מקבצאל** - האי אילנא רב ויקירא, רב מכלא. מאן אתר נפק? מאן דרגא אתא? אהדר קרא ואמר **מקבצאל** - דרגא עלאה סתימאה

## דף ו עמוד ב

**דעין לא ראתה וגו׳**, דרגא דכולא ביה וכניש בגויה, מגו נהורא עלאה. ומניה נפיק כלא ואיהו היכלא קדישא סתימא, דכל דרגין כנישין וסתימין בגויה. ובגופא דהאי היכלא (אילנא) קיימין כל עלמין. וכל חיילין קדישין מניה אתזנו, וקיימי על קיומיהון.

**הוא הכה את שני אריאל מואב** - תרין מקדשין הוו קיימין בגיניה ואתזנו מניה; מקדש ראשון ומקדש שני. כיון דאיהו אסתלק ונגידו דהוה נגיד מלעילא אתמנע -- כביכול הוא הכה לון וחריב לון ושצי לון, וכרסיא קדישא נפלת. הה״ד (יחזקאל א א) **ואני בתוך הגולה** - ההוא דרגא דאקרי ׳אני׳ הוא בתוך הגולה. אמאי? **על נהר כבר** - על נהר דנגיד ונפיק דפסיק מימוי ומבועוי, ולא אנגיד כד בקדמיתא. הה״ד (איוב יד יא) **ונהר יחרב ויבש**; **יחרב** בבית ראשון, **ויבש** בבית שני. ובגין כך **הוא הכה את שני אריאל מואב**, (ס״א דהא בקדמיתא) מואב, דהוו מאב דבשמיא, ואתחרבו ואשתציאו בגיניה, וכל נהורין דהוו נהירין לישראל כלהו אתחשכו.

ותו **הוא ירד והכה את הארי** - בזמנין קדמאין כד האי נהר הוה משיך מימוי לתתא, הוו קיימין ישראל בשלימו, דדבחין דבחין וקרבנין לכפרא על נפשייהו. וכדין הוה נחית מלעילא דיוקנא דחד אריה, והוו חמאן ליה ע״ג מדבחא רביץ על טרפיה, אכיל קרבנין כגבר תקיף. וכל כלבין הוו מתטמרין מקמיה ולא נפקי לבר. כיון דגרמו חובין -- איהו נחית לגו דרגין דלתתא, וקטיל להההוא אריה. דלא בעא למיהב ליה טרפיה כדבקדמיתא - כביכול קטיל ליה. **הוא הכה את הארי** ודאי.

**לתוך הבור** - לעינהא דסטרא אחרא בישא. כיון דחמאת הכי ההוא סטרא אחרא - אתתקפת ושדרת לחד כלבא למיכל קרבנין. ומה שמיה דההוא ארי״ה? **אוריא״ל** דאנפוי אנפי אריה. ומה שמיה דההוא כלבא? **בלאדן** שמיה, דלאו איהו בכלל אדם, אלא כלבא ואנפי כלבא.

**ביום השלג** - ביומא דגרמו חובין, ודינא אתדן לעילא מעם בי דינא עלאה. ועל דא כתיב (משלי לא) **לא תירא לביתה משלג** - דא דינא עלאה. אמאי? בגין ד**כל ביתה לבוש שנים**, ויכול למסבל אשא תקיפא.

ע״כ רזא דקרא.

מה כתיב בתריה? **והוא הכה את איש מצרי איש מראה** (ש״ב כג כא) . הכא רזא, דקרא אתא לאודעא די בכל זמנא דישראל חבו, איהו אסתלק ומנע מנייהו כל טבין וכל נהורין דהוו נהירין לון. **הוא הכה את איש מצרי** - דא נהורא דההוא נהורא דהוה נהיר לון לישראל, ומאן איהו משה, דכתיב (שמות ב יט) **ותאמרנה איש מצרי הצילנו וגו׳**. ותמן אתיליד ותמן אתרבי ותמן אסתליק לנהורא עלאה.

**איש מראה** - כמה דאת אמר (במדבר יב ח) **ומראה ולא בחידות**. **איש** - כמה דאת אמר (דברים לג א) **איש האלהים**, כביכול בעלה דההוא מראה כבוד יהו״ה, דזכה לאנהגא דרגא דא בכל רעותיה בארעא, מה דלא זכי בר נש אחרא. **וביד המצרי חנית** - דא מטה האלהים דהוא אתמסר בידיה, כמא דאת אמר (שמות יז ח) **ומטה האלהים בידי**. ודא איהו מטה דאתברי ערב שבת בין השמשות וחקוק ביה שמא קדישא גליפא קדישא. ובהאי חב בסלע, כמה דאת אמר (במדבר כ יג) **ויך את הסלע במטהו פעמים**? א״ל קב״ה משה לא יהבית לך מטה דילי להאי, חייך לא יהא בידך מכאן ולהלאה! מיד **וירד אליו בשבט** בדינא קשיא. **ויגזול את החנית מיד המצרי** - דמההיא שעתא אתמנע מניה, ולא הוה בידיה לעלמין. **ויהרגהו בחניתו** - על ההוא חובא דמחא בההוא מטה מת, ולא עאל לארעא קדישא, ואתמנע נהורא דא מישראל.

**מִן הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד** (ש״ב כג כג) - אלין שלשים שנה עלאין, דאיהו נטיל מנהון ואנגיד לתתא, ומנייהו איהו הוה נטיל ואתקרב. **ואל השלשה לא בא** - אינון הוו אתיין לגביה ויהבו ליה ברעותא דלבא, ואיהו לא הוה אתי לגביהון. ואף על גב דלא עאל במניינא וחושבנא דלהון - (שם) **וישימהו דוד אל משמעתו** - דלא אתפרש מלוחא דלביה

## דף ז עמוד א

לעלמין. לית פרודא להון לעלמין. דוד שם ליה לביה, ואיהו לאו לדוד, בגין דתושבחן ושירין ורחמין דסיהרא עביד לשמשא. איהי משיכת ליה לגבה למהוי דיוריה בהדה, ודא איהו **וישימהו דוד אל משמעתו**.

נפלו רבי אלעזר ורבי אבא קמיה. אדהכי והכי לא חמו ליה. קמו ואסתכלו לכל סטרין ולא חמו ליה. יתבו ובכו ולא יכילו למללא דא לדא. לבתר שעתא אמר רבי אבא, ודאי הא דתנינן דבכל ארחא דצדיקיא אזלין ומילי דאורייתא בינייהו, דאינון זכאין דההוא עלמא אתיין לגביהון, ודאי דא הוא רב המנונא סבא, דאתא לגבן מההוא עלמא לגלאה לן מלין אלין, ועד לא נשתמודע ביה אזל ליה ואתכסי מינן. קמו והוו בעו למטען לחמרי ולא אזלו. בעו למטען ולא אזלו. דחילו ואנחו לון לחמרי. ועד יומא הוו קראן להההוא אתר "דוך דחמרי".

פתח רבי אלעזר ואמר, **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'** (תהלים לא כ) . כמה הוא טבא עלאה ויקירא, דזמין קב"ה למעבד גבי בני נשא, לאינון זכאין עלאין דחלי חטאה דמשתדלי באורייתא, כד עאלין להההוא עלמא. "טובך" לא כתיב, אלא **רב טובך**, ומאן איהו? **זכר רב טובך יביעו** (תהלים קמה ז) . ודא איהו ענוגא דחיין דנגדין מעלמא דאתי לגבי חי עלמין דאיהו **זכר רב טובך** ודאי, איהו (ישעיה סג ז) **ורב טוב לבית ישראל וגו'**.

תו - מה **רב טובך**? הכא אגליף רזא דחכמתא וכל רזין אתכלילו הכא. **מ"ה** - כמה דאתמר. **רב** - דא אילנא ר"ב ותקיף; בגין דאית אילנא אחרא זוטא מניה, ודא הוא רב, ואעיל ליה ברום רקיעין. **טוב"ך** - דא אור דאתברי ביומא קדמאה. **אשר צפנת ליראיך** - בגין דגניז ליה לצדיקייא בההוא עלמא. **פעלת** - דא גן עדן עלאה, דכתיב (שמות טו יז) **מכון לשבתך פעלת יהו"ה**, ודא הוא **פעלת לחוסים בך**. **נגד בני אדם** - דא גן עדן דלתתא, דכל צדיקייא תמן קיימי ברוחא, דאתלבש בלבוש יקר, כגוונא ודיוקנא דהאי עלמא. ודא איהו **נגד בני אדם** - בההוא דיוקנא דבני אדם דהאי עלמא. וקיימי תמן, ופרחי באוירא וסלקו לגו מתיבתא דרקיעא בההוא ג"ע דלעילא. ופרחי ואסתחיין בטלי נהרי אפרסמונא דכיא, ונחתי ושראן לתתא. ולזמנין אתחזון נגד בני אדם למעבד לון נסין כמלאכין עלאין, כגוונא דחזינא השתא נהירו דבוצינא עלאה, ולא זכינא לאסתכלא ולמנדע רזין דחכמתא יתיר.

פתח רבי אבא ואמר (שופטים יג כב) **ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו**. אע"ג דמנוח לא הוה ידע מאי עבידתיה, אמר הואיל וכתיב (שמות לג כ) **כי לא יראני האדם וחי** - ודאי אנן חזינן, ובגין כך **מות נמות**. ואנן חמינן וזכינן לנהורא דא דהוה אזיל בהדן, ונתקיים בעלמא, דהא קב"ה שדריה לגבן, לאודעא לן רזין דחכמתא דגלי. זכאה חולקנא.

אזלו. מטו לחד טורא והוה נטי שמשא, שרו ענפין דאילנא דטורא לאקשא דא בדא ואמרי שירתא. עד דהוו אזלי, שמעו חד קלא תקיפא דהוה אמר "בני אלהין קדישין! אינון דאתבדרו ביני חייא דהאי עלמא! אינון בוצינין בני מתיבתא - אתכנשו לדוכתייכו לאשתעשעא במאריכון באורייתא!". דחילו אלין וקאימו בדוכתייהו ויתבו.

אדהכי נפק קלא כמלקדמין ואמר "טנרין תקיפין! פטישין רמאין! הא מארי דגוונין מרקמא בציורין, קאים על אצטוונא, עולו ואתכנשו!". בההיא שעתא שמעו קל ענפי דאילנין רב ותקיף, והוו אמרי (תהלים כט ה) **קול יהו"ה שובר ארזים**? נפלו על אנפייהו רבי אלעזר ורבי אבא, ודחילו סגיא נפל עלייהו. קמו בבהילו ואזלו, ולא שמעו מידי. נפקו מן טורא ואזלו. כד מטו לבי רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא, חמו לרבי שמעון בן יוחאי תמן - חדו.

## דף ז עמוד ב

חדי רבי שמעון, אמר לון "ודאי ארחא דנסין ואתין עלאין קא עברתון, דאנא דמיכנא השתא, וחמינא לכו ולבניהו בן יהוידע דקא משדר לכו תרין עטרין על ידא דחד סבא, לאעטרא לכו. ודאי בארחא דא קב"ה הוה!. ותו, דחמינא אנפייכו משניין."

א"ר יוסי, יאות אמרתון דחכם עדיף מנביא. אתא רבי אלעזר, ושוי רישיה בין ברכוי דאבוי, וסח ליה עובדא. דחיל רבי שמעון ובכה. אמר (חבקוק ג ב) **יהו"ה שמעתי שמעך יראתי** - האי קרא חבקוק אמרו בשעתא דחמא מיתתיה, ואתקיים על ידא דאלישע. אמאי אקרי **חבקוק**? בגין דכתיב **למועד הזה כעת חיה את חובקת בן** (מ"ב ד טז) ? ודא בריה דשונמית הוה. ותרין חבוקין הוו - חד דאימיה וחד דאלישע, דכתיב (שם לד) **וישם פיו על פיו**.

אשכחנא בספרא דשלמה מלכא, שמא גליפא דשבעין ותרין שמהן אגליף עלוי בתיבין, בגין דאתוון דאלפא ביתא דאגליף ביה אבוי בקדמיתא כד מית - פרחו מניה. והשתא דאלישע חבק ליה - אגליף ביה כל אינון אתוון דשבעין ותרין שמהן. ואתוון דאלין שבעין ותרין שמהן גליפן - אינון מאתן ושיתסר אתוון. וכולהו אתוון אגליף ברוחיה (נ"א בדיבורא) אלישע, בגין לקיימא ליה באתוון דשבעין ותרין שמהן. וקרא ליה **חבקוק** - שמא דאשלים לכל סטרין. אשלים לחבוקין - כדאתמר. ואשלים לרזא דמאתן ושיתסר אתוון דשמא קדישא; בתיבין אתקיים לאהדרא רוחיה, ובאתוון אתקיים כל גופיה על

קיומיה, ועל דא אקרי חבקוק. ואיהו אמר (חבקוק ג ב) **יהו״ה שמעתי שמעך יראתי** - שמענא מה דהוה לי דאטעימנא מההוא עלמא ודחילנא. שרא למתבע רחמין על נפשיה ואמר **יהו״ה פעלך** דעבדת לי, **בקרב שנים** יהון **חייהו** כמו חייו, וכל מאן דאתקשר באינון שנים קדמוניות חיין אתקשרו ביה, **בקרב שנים תודיע** - לההוא דרגא דלית (בה) חיין כלל.

בכה רבי שמעון ואמר, אוף אנא ממה דשמענא דחילנא לקב״ה ; זקיף ידוי על רישיה ואמר ״ומה רב המנונא סבא נהירו דאורייתא זכיתון אתון למחמי אפין באפין, ולא זכינא ביה״. נפל על אנפוי, וחמא ליה מעקר טורין, מנהיר שרגין, בהיכלא דמלכא משיחא. א״ל רבי בההוא עלמא תהון שבבין מארי אולפנין קמי קב״ה. מההוא יומא הוה קרי לרבי אלעזר בריה ולרבי אבא **פניא״ל**, כמה דאת אמר **כי ראיתי אלהים פנים אל פנים** (בראשית לב לא) .

**בראשית** -- רבי חייא פתח (תהלים קיא י) , **ראשית חכמה יראת יהו״ה שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד**.

**ראשית חכמה** - האי קרא הכי מבעי ליה ״סוף חכמה יראת יהו״ה״, בגין דיראת יהו״ה סוף חכמה איהי. אלא איהי ראשית לאעלא לגו דרגא דחכמתא עלאה, הה״ד (תהלים קיח יח) **פתחו לי שערי צדק. זה השער ליהו״ה** ודאי, דאי לא ייעול בהאי תרעא לא ייעול לעלמין.

למלכא עלאה דאיהי עלאה וטמיר וגניז, ועביד ליה תרעין אלין על אלין, ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד, בכמה מנעולין בכמה פתחין בכמה היכלין אלין על אלין. אמר ״כל מאן דבעי למיעל לגבאי - תרעא דא יהא קדמאה לגבאי - מאן דיעול בהאי תרעא יעול״. אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה - **יראת יהו״ה** איהי, ודא איהי **ראשית**.

**ב׳** - תרין אינון, דמתחברין כחדא. ואינון תרין נקודין - חד גניזא וטמירא, וחד קיימא באתגליא. ובגין דלית להו פרודא אקרון **ראשית** חד ולא תרין. מאן דנטיל האי נטיל האי. וכלא חד. דהא הוא ושמיה חד, דכתיב (תהלים פג יט) **וידעו כי אתה שמך יהו״ה לבדך**. אמאי אקרי **יראת יהו״ה** ? בגין דאיהו אילנא דטוב ורע ; זכי בר נש - הא טוב, ואי לא זכי - הא רע.

## דף ח עמוד א

ועל דא שרי בהאי אתר יראה, ודא תרעא לאעלא לכל טובא דעלמא.

**שכל טוב** - אלין תרין תרעין דאינון כחדא. רבי יוסי אמר, **שכל טוב** - דא אילנא דחיי דאיהו שכל טוב בלא רע כלל, ועל דלא שריא ביה רע איהו **שכל טוב** בלא רע. **לכל עושיהם** - אלין חסדי דוד הנאמנים - תמכין אורייתא. ואינון דתמכין אורייתא - כביכול אינון עבדין. כל אינון דלעאן באורייתא - לית בהו עשיה בעוד דלעאן בה. אינון דתמכין לון - אית בהו עשיה. ובחילא דא כתיב **תהלתו עומדת לעד**, וקיימא כורסייא על קיומיה כדקא יאות.

רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת בבעלה. דתנינן כל אינון חברייא דבני היכלא דכלה, אצטריכו בההיא ליליא דכלה אזדמנת למהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה, למהוי עמה כל ההוא ליליא, ולמחדי עמה בתקונהא דאיהי אתתקנת, למלעי באורייתא מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ובמדרשות דקראי, וברזי דחכמתא. בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטהא. ואיהי ועולמתהא עאלת וקיימת על רישיהון, ואתתקנת בהו וחדת בהו כל ההוא ליליא, וליומא אחרא לא עאלת לחופה אלא בהדייהו, ואלין אקרון בני חופתה. וכיון דעאלת לחופתה - קב״ה שאיל עלייהו ומברך לון ומעטר לון בעטרהא דכלה. זכאה חולקהון.

והוה רבי שמעון וכלהו חברייא מרננין ברנה דאורייתא, ומחדשן מלין דאורייתא כל חד וחד מנייהו, והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייא. אמר לון רבי שמעון, בני, זכאה חולקכון, בגין דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדייכו, בגין דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה - כלהו יהון רשימין וכתיבין בספרא דדכרניא, וקב״ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה.

פתח רבי שמעון ואמר, **השמים מספרים כבוד אל וגו׳** (תהלים יט ב) . קרא דא הא אוקימנא ליה, אבל בזמנא דא דכלה אתערת למיעל לחופה ביומא דמחר - אתתקנת ואתנהירת בקישוטהא בהדי חברייא דחדאן עמה כל ההיא ליליא, ואיהי חדאת עמהון. וביומא דמחר - כמה אוכלוסין כמה חיילין ומשריין מתכנשין בהדה. ואיהי וכלהו מחכאן לכל חד וחד דתקינו לה בהאי ליליא. כיון דמתחברן כחדא ואיהי חמאת לבעלה, מה כתיב **השמים מספרים כבוד אל. השמים** - דא חתן דעאל לחופה. **מספרים** - מתנהרין כזוהרא דספיר, דנהיר וזהיר מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא. **כבוד אל** - דא כבוד כלה דאקרי ׳אל׳, דכתיב **ואל זועם בכל יום** (תהלים ז יב) . בכל יומי שתא אקרי **אל**, והשתא דהא עאלת לחופה אקרי **כבוד** ואקרי **אל** - יקר על יקר, נהירו על נהירו, ושלטנו על שלטנו. כדין בההיא שעתא דשמים עאל לחופה ואתי ונהיר לה - כל אינון חברייא דאתקינו לה - כולהו אתפרשו בשמהן

תמן. הה״ד **ומעשה ידיו מגיד הרקיע** (שם יט ב). **מעשה ידיו** - אלין אינון מארי קיימא דברית בהדי כלה, ואינון מארי קיימא דברית אקרון **מעשה ידיו**, כמה דאת אמר **ומעשה ידינו כוננהו** (שם צ יז) - דא ברית קיימא דחתים בבשרא דבר נש.

רב המנונא סבא אמר הכי, (קהלת ה ה) **אל תתן את פיך לחטיא את בשרך**, דלא יהיב בר נש פומיה למיתי להרהורא בישא, ויהא גרים למחטי לההוא בשר קדש דחתים ביה ברית קדישא. דאילו עביד כן - משכין ליה לגיהנם. וההוא דממנא על גיהנם **דומ״ה** שמיה, וכמה רבוא דמלאכי חבלה בהדיה. וקאים על פתחא דגיהנם. וכל אינון דנטרו ברית קדישא בהאי עלמא, לית ליה רשו למקרב בהו.

דוד מלכא בשעתא דאירע ליה ההוא עובדא - דחיל. בההיא שעתא סליק **דומ״ה** קמי קב״ה ואמר ליה, מארי דעלמא

## דף ח עמוד ב

כתיב בתורה (ויקרא כ י) **ואיש אשר ינאף את אשת איש**, וכתיב (ויקרא כ יח) **ואל עמיתך וגו׳**. דוד דקלקל ברית בערוה מהו? אמר ליה קב״ה דוד זכאה הוא! וברית קדישא על תקוניה קיימא! דהא גלי קדמי דאזדמנת ליה בת שבע מיומא דאתברי עלמא. אמר ליה אי קמך גלי - קמיה לא גלי! אמר ליה, ותו, בהיתרא הוה מה דהוה, דהא כל אינון דעאלו לקרבא לא עאל חד מנייהו עד דאפטר בגט לאנתתיה. אמר ליה, אי הכי הוה ליה לאורכא תלת ירחי ולא אוריך. אמר ליה במאי אוקים מלה - באתר דחיישינן דהיא מעוברת! וגלי קדמי דאוריה לא קריב בה לעלמין, דהא שמי חתים בגויה לסהדותא; כתיב **אוריה** וכתיב **אוריהו** - שמי חתום בהדיה דלא שמש בה לעלמין. אמר ליה מארי דעלמא, הא מה דאמרית - אי קמך גלי דלא שכיב בהדה אוריה - קמיה מי גלי?! הוה ליה לאורכא לה תלת ירחי. ותו אי ידע דלא שכיב בהדה לעלמין - אמאי שדר ליה דוד ופקיד עליה לשמשא באנתתיה דכתיב **רד לביתך ורחץ רגליך** (ש״ב יא ח) .

אמר ליה ודאי לא ידע, אבל יתיר מתלת ירחי אוריך! דהא ארבע ירחי הוו, דהכי תנינן בחמשה ועשרים דניסן אעבר דוד כרוזא בכל ישראל, והוו עם יואב בשבעה יומין דסיון, ואזלו וחבלו ארעא דבני עמון. סיון ותמוז ואב ואלול אשתהו שם. ובארבעה ועשרים באלול הוה מה דהוה מבת שבע. וביומא דכפורי מחל ליה קב״ה ההוא חובה. ואית דאמרי, בז׳ באדר אעבר כרוזא, ואתכנשו בחמיסר דאייר, ובחמיסר באלול הוה מה דהוה מבת שבע, וביומא דכפורי אתבשר **גם יהו״ה העביר חטאתך לא תמות** (ש״ב יב יג) . מאי **לא תמות**? לא תמות בידא דדומה.

אמר דומה, מארי דעלמא, הא מלה חדא אית לי גביה, דאיהו אפתח פומיה ואמר (שם ה) **חי יהו״ה כי בן מות האיש העושה זאת**, ואיהו דן לנפשיה. טרונייא אית לי עליה. אמר ליה - לית לך רשו, דהא אודי לגבאי ואמר (שם יג) **חטאתי ליהו״ה** ואע״ג דלא חב. אבל במה דחטא באוריה עונשא כתבית עליה וקבל. מיד אהדר דומ״ה לאתריה בפחי נפש. ועל דא אמר דוד **לולי יהו״ה עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי** (תהלים צד יז) . **לולי יהו״ה עזרתה לי** - דהוה אפטרופא דילי, **כמעט שכנה וגו׳**. מהו **כמע**? כחוטא דקיק, כשיעורא דאית ביני ובין סטרא אחרא - כההוא שיעורא הות דלא שכנה דומה נפשי. ובגין כך בעי לאסתמרא בר נש דלא יימא מלה כדוד, בגין דלא יכיל למימר לדומה **כי שגגה היא** (קהלת ה ה) כמה דהוה לדוד, ונצח ליה קב״ה בדינא.

**למה יקצוף האלהים על קולך** - על ההוא קול דאיהו אמר. **וחבל את מעשה ידיך** - דא בשר קדש, ברית קדישא דפגים, ואתמשך בגיהנם על ידא דדומה.

ובגין כך **ומעשה ידיו מגיד הרקיע** (תהלים יט ב) - אלין אינון חברייא דאתחברו בכלה דא, ומארי קיימא דילה. **מגיד** - ורשים כל חד וחד. מאן? **הרקיע** - דא איהו הרקיע דביה חמה ולבנה וככביא ומזלי, ודא איהו **ספר זכרון** - איהו מגיד ורשים להו וכתיב להו למהוי בני היכלא, ולמעבד רעותהון תדיר.

**יום ליום יביע אומר** (שם ג) - יומא קדישא מאינון יומין עלאין דמלכא, משבחין לון לחברייא, ואמרין ההיא מלה דאמר כל חד לחבריה, יומא ליומא יביע ההוא **אומר** ומשבח ליה. **ולילה ללילה** - כל דרגא דאשלים (נ״א דשליט) בליליא. **משבח** דא לדא ההוא **דעת** דכל חד מחבריא, ובשלימו (ס״א וברחימו) סגי אתעבידו לון חבירין ורחימין. **אין אומר ואין דברים** - בשאר מילין דעלמא דלא אשתמעו קמי מלכא קדישא, ולא בעי למשמע לון. אבל הני מילי **בכל הארץ יצא קום** - עבדי

## דף ט עמוד א

משיחא אינון מלין; מדורי עלאי ומדורי תתאי. מאלין אתעבידו רקיעין, ומאלין **ארץ** מההיא תושבחתא. ואי תימא דאינון מלין באתר חד משטטי בעלמא - **בקצה תבל מליהם**. וכיון דאתעביד רקיעין מנהון, מאן שריא בהון? הדר ואמר **לשמש שם אהל בהם** - ההוא שמשא קדישא שוי מדוריה

ומשכניה בהו ואתעטר בהו. כיון דשרי באינון רקיעין ואתעטר בהו - כדין **והוא כחתן יוצא מחופתו** - חדי ורהיט באינון רקיעין, נפק מנייהו ועאל ורהיט גו מגדלא חדא אחרא, באתר אחרא.

**מקצה השמים מוצאו** - ודאי מעלמא עלאה נפיק ואתי, דאיהו **קצה השמים** לעילא. **ותקופתו** - מאן **תקופתו**? דא קצה השמים לתתא, דאיהי **תקופת השנה**, דאסחרא לכל שייפין, ואתקשרת מן השמים עד רקיעא דא. **ואין נסתר מחמתו** דההיא תקופה דא. ותקופה דשמשא דאסחר בכל סטרא - **ואין נסתר** - לית דאתכסי מניה מכל דרגין עלאין, דהוו כלהו מסחרן ואתיין לגביה, וכל חד וחד לית מאן דיתכסי מיניה. **מחמתו** - בשעתא דאתחמם ותב לגבייהו בתיאובתא שלים.

כל שבחא דא וכל עלויא דא בגין אורייתא הוא, דכתיב **תורת יהו"ה תמימה** (תהלים יט ח) . שית זמנין כתיב הכא יהו"ה, ושית קראי מן **השמים מספרים** עד **תורת יהו"ה תמימה**, ועל רזא דא כתיב **בראשית** - הא שית אתוון, **ברא אלהים את השמים ואת הארץ** - הא שית תבין. קראי אחרנין לקביל שית זמנין יהו"ה, שית קראי בגין שית אתוון דהכא, שית שמהן בגין שית תבין דהכא.

עד דהוו יתבי, עאלו רבי אלעזר בריה ורבי אבא. אמר לון ודאי אנפי שכינתא אתיין, ועל דא **פני"אל** קרינא לכו, דהא חמיתון אנפי שכינתא אפין באפין. והשתא דקא ידעתון וגלי לכו קרא **דובניהו בן יהוידע** - ודאי דמלה דעתיקא קדישא איהו, וקרא דאבתריה, וההוא דסתים מכלא. אמרו והאי קרא איהו באתר אחרא כגוונא דא.

פתח ואמר (דה"א יא כג) **והוא הכה את האיש המצרי איש מדה חמש באמה** - וכלא רזא חדא איהו. מאי (ס"א האי) **מצרי**? ההוא דאשתמודע - **גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי וגו'** (שמות יא ג) - רב ויקירא, כמה דגלי ההוא סבא. והאי קרא במתיבתא עלאה אתמר, **איש מדה** - כלא חד. **איש מראה** (ש"ב כג כא) ואיש מדה - כלא חד. בגין דאיהו שבת ותחומה, דכתיב **ומדותם מחוץ לעיר** (במדבר לה ה) , וכתיב **לא תעשו עול במשפט במדה** (ויקרא יט טו) . ועל דא **איש מדה** איהו. ואיהו ממש איש מדה איהו - ארכיה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא, אדם הראשון הכי הוה. ואי תימא הא כתיב **חמש באמה**? אינון חמש באמה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא הוה.

**וביד המצרי חנית** (דה"א יא כג) - כמה דאת אמר **כמנור אורגים** (ש"א יז ז) (דה"א כ ה) - דא מטה האלהים דהוה בידיה, חקיק בשמא גליפא מפרש, בנהירו דצרופי אתוון דהוה גליף בצלאל ומתיבתא דיליה דאקרי 'אורג', דכתיב **מלא אותם וגו' חרש וחשב ורוקם וגו'** (שמות לה לה) . וההוא מטה הוה נהיר שמא גליפא בכל סטרין, בנהירו דחכימין דהוו מגלפין שמא מפרש בארבעין ותרין גווני.

וקרא מכאן ולהלאה - כמה דאמר - זכאה חולקיה.

תיבו יקירין תיבו, ונחדש תקון דכלה בהאי ליליא. דכל מאן דאשתתף בהדה בהאי ליליא - יהא נטיר עילא ותתא כל ההיא שתא, ויפיק שתא בשלם. עלייהו כתיב **חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם, טעמו וראו כי טוב יהו"ה** (תהלים לד ח) .

פתח רבי שמעון ואמר, **בראשית ברא אלהים**. האי קרא אית לאסתכלא ביה, דכל מאן דאמר אית אלהא אחרא - אשתצי מעלמין, כמה דאתמר **כדנא תאמרון להום, אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו - יאבדו מארעא ומן תחות שמיא אֵלֶּה** (ירמיהו י יא) . בגין דלית אלהא אחרא בר קב"ה בלחודוי. והאי

## דף ט עמוד ב

קרא איהו תרגום, בר ממלה דסוף קרא. אי תימא בגין דמלאכין קדישין לא נזקקין לתרגום ולא אשתמודען ביה - מלה דא יאות היא למימר בלישנא קדישא, בגין דישמעון מלאכין קדישין ויהון נזקקין לאודאה על דא ! אלא ודאי בגין כך כתיב תרגום, דלא נזקקין ביה מלאכין קדישין, ולא יקנאון בבר נש לאבאשא ליה, בגין דבהאי קרא בכללא אינון מלאכין קדישין, דהא אינון 'אלהים' אקרון, ובכללא דאלהים הוו, ואינון לא עבדו שמיא וארקא.

**וארקא** - "וארעא" מבעי ליה? אלא בגין דארקא איהי חדא מאינון שבע ארעין דלתתא ובההוא אתר אית בני בנוי דקין. לבתר דאתתרך מעל אפי ארעא - נחית לתמן ועביד תולדות ואשתבש תמן דלא ידע כלום. ואיהו ארעא כפילא - דאתכפל מחשוכא ונהורא. ואית תמן תרין ממנן שליטין די שלטין - דא בחשוכא ודא בנהורא. ותמן קטרוגא דא בדא. ושעתא דנחית לתמן קין - אשתתפו דא בדא ואשתלימו כחדא. וכלא חזי דאינון תולדות דקין, ועל דא אינון בתרין ראשין כתרין חיוון, בר דכד ההוא נהורא שליט - נצח דיליה ונצח על אחרא, ועל דא אתכלילו די בחשוכא בנהורא והוו חד.

אינון תרין ממנן - **עפרירא וקסטימון**, ודיוקנא דלהון כדיוקנא דמלאכין קדישין בשית גדפין ; חד דיוקניה כתורא, וחד דיקוניה כנשרא. וכד מתחברן - אתעבידו דיוקנא דאדם. כד אינון בחשוכא - מתהפכין לדיוקנא דנחש בתרין ראשין, ואזלין כחויא, וטאסין גו תהומא ואסתחיין בימא רבא. כד מטאן

לשלשלאה דעז״א ועזא״ל - מרגיזין לון ומתערי לון, ואינון מדלגין גו טורי חשוכן, וחשבי דקב״ה בעי למתבע לון דינא. ואלין תרין ממנן שאטין בימא רבא, ופרחין מתמן ואזלין בליליא לגבי **נעמה** אמהון דשדין, דטעו אבתרהא דחלן קדמאין וחשבין למקרב לגבה. ואיהי דליגת שתין אלפין פרסין, ואתעבידת בכמה ציורין לגבי בני נשא, בגין דיטעון בני נשא אבתרה.

ואלין תרין ממנן פרחין ומשטטן בכל עלמא, ואהדרן לאתרייהו. ואינון מתערין לאינון בני בנוי דקין ברוחא דיצרין בישין למעבד תולדות. שמיא דשלטין תמן - לאו כהני, ולא אולידת ארעא בחילא דלהון זרועא וחצדא כהני, ולא אהדרן אלא בכמה שנין וזמנין. ואינון **אלהיא די שמיא וארקא לא עבדו - יאבדו מארעא** עלאה דתבל - דלא ישלטון בה ולא ישטטון בה, ולא יהון גרמין לבני נשא לאסתאבא ממקרה ליליא. ועל דא **יאבדו מארעא. ומן תחות שמיא** - דאתעבידו בשמא ד**אלה** כמה דאתמר. ועל דא האי קרא תרגום דלא יחשבון מלאכי עלאי דעלייהו אמרין, ולא יקטרגו לן. ועל דא רזא ד**אלה** כמה דאתמר איהו מלה קדישא, דלא אתחלף בתרגום.

אמר ליה רבי אלעזר, האי קרא דכתיב (ירמיה י ז) **מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה** - מאי שבחא איהו? אמר ליה, אלעזר ברי, האי קרא בכמה דוכתי אתמר, אבל ודאי לאו איהו הכי דכתיב (שם) **כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם**, דהא אתא למפתח פומא דחייבין דחשבין דקב״ה לא ידע הרהורין ומחשבין דילהון, ובגין כך אית לאודעא שטותא דלהון.

דזמנא חדא אתא פילוסופא חדא דאומות העולם לגבאי. אמר לי אתון אמרין דאלהכון שליט בכל רומי שמיא, כולהון חיילין ומשריין לא אדבקן ולא ידעי אתר דיליה! האי קרא לא אסגי יקריה כל כך דכתיב **כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך** - מאי שקולא דא לבני נשא די לית

## דף י עמוד א

לון קיומא? ותו דאתון אמרין (דברים לד י) **ולא קם נביא עוד בישראל כמשה** - בישראל לא קם אבל באומות העולם קם. אוף הכי אנא אימא בכל חכמי הגוים אין כמוהו - אבל בחכמי ישראל אית! אי הכי אלהא דאית בחכמי ישראל כוותיה, לאו איהו עלאה שליטא. אסתכל בקרא ותשכח דדייקנא כדקא יאות!

אמינא ליה ודאי שפיר קא אמרת. מאן מחיה מתים אלא קב״ה בלחודוי - אתא אליהו ואלישע ואחיו מתיא! מאן מוריד גשמים אלא קב״ה בלחודוי - אתא אליהו ומנע לון, ונחית לון בצלותיה! מאן עבד שמיא וארעא אלא קב״ה בלחודוי - אתא אברהם ואתקיימו בקיומוהי בגיניה! מאן מנהיג שמשא אלא קב״ה - אתא יהושע ושכיך ליה ופקיד ליה דיקום על קיומיה ואשתכך! וכתיב (יהושע י יג) **וידום השמש וירח עמד**. קב״ה גוזר גזר דין - אוף הכי משה גזיר גזר דין ואתקיימו! ותו דקב״ה גוזר גזרין, וצדיקיא דישראל מבטלין לון, דכתיב (שמואל ב כג ג) **צדיק מושל יראת אלהי״ם**. ותו דאיהו פקיד לון למהך באורחוי ממש, לאתדמא ליה בכלא.

אזל ההוא פילוסופא ואתגייר בכפר שחלים וקרון ליה **יוסי קטינאה**, ואוליף אורייתא סגיא, ואיהו בין חכימין וזכאין דההוא אתר.

השתא אית לאסתכלא בקרא, והא כתיב (ישעיה מ יז) **כל הגוים כאין נגדו** - מאי רבויא הכא? אלא **מי לא ייראך מלך הגוים**, וכי מלך הגוים איהו ולאו מלך ישראל? אלא בכל אתר קב״ה בעא לאשתבחא בישראל, ולא אתקרי אלא על ישראל בלחודוי, דכתיב (שמות ה ג) **אלהי ישראל אלהי העברים**, וכתיב (ישעיה מד ו) **כה אמר יהו״ה מלך ישראל** - מלך ישראל ודאי. אמרו אומות העולם פטרון אחרן אית לן בשמיא, דהא מלכיכון לא שליט אלא עלייכו בלחודיכון, ועלנא לא שליט. אתא קרא ואמר **מי לא ייראך מלך הגוים** (נ״א: מלכא עילאה לרדאה לון ולאלקאה לון ולמעבד בהון רעותיה, כי לך יאתה לדחלא מינך לעילא ותתא, כי בכל חכמי הגוים), אלין שליטין רברבן די ממנן עלייהו ובכל מלכותם, בההוא מלכו דלעילא, דהא ארבע מלכוון שליטין אית לעילא ושלטין ברעותיה על כל שאר עמין, ועם כל דא לית בהו דיעביד אפילו מלה זעירא, אלא כמה דפקיד לון, דכתיב (דניאל ד לד) **וכמצביה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא. חכמי הגוים** - אינון ממנן ורברבן דלעילא דחכמתא דילהון מנייהו הוה. **ובכל מלכותם** - מלכותא דשליט כמה דאתמר. ודא הוא קרא כפשטיה.

אבל **בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם** - האי אשכחנא בספרי קדמאי דאינון משריין וחיילין, אע״ג דאתפקדו על מלין דעלמא, ופקיד לכל חד למעבד עבידתא, מאן הוא (סתימא קדישא ולא כרעותיה) דיעביד שום חד מנייהו כמוך, בגין דאנת רשים בעלויא, ואת רשים בעובדך מכלהו, ודא הוא **מאין כמוך יהו״ה**, מאן הוא סתימא קדישא דיעביד ולהוי כמוך עילא ותתא, ויהא דמי לך בכל עובדא דמלכא קדישא שמים וארץ. אבל אינון (ישעיה מד ט) **תהו וחמודיהם בל יועילו**. בקב״ה כתיב **בראשית ברא אלהי״ם וגו׳**, במלכותם כתיב **והארץ היתה תהו ובהו**.

א״ר שמעון לחברייא, בני הלולא דא - כל חד מנכון יקשט קשוטא חד לכלה. אמר לרבי אלעזר בריה ״אלעזר הב נבזבזא חד לכלה, דהא למחר אסתכל (נ״א בה) כד יעול לחופה, באינון שירין ושבחין דיהבו לה בני היכלא לקיימא קמיה״.

פתח רבי אלעזר ואמר (שיר ג ו) **מי זאת עולה מן המדבר וגו׳. מי זאת** - כלילא דתרין קדישין דתרין עלמין, בחבורא חדא וקשורא חדא. **עולה** - ממש למהוי קדש קדשין; דהא קדש קדשין - **מי**, ואתחברא **בזא״ת**, בגין למהוי **עולה** דאיהי קדש קדשין.

**מן המדבר** - דהא מן המדבר ירתא למהוי כלה ולמיעל לחופה.

תו **מן המדבר** איהי עולה, כמה דאת אמר (שם ד ג) **ומדברך נאוה** - בההוא מדבר

## דף י עמוד ב

דלחישו בשפוון איהי עולה. ותנינן מאי דכתיב **האלהי״ם האדירים האלה אלה הם האלהי״ם המכים את מצרים בכל מכה במדבר** (שמואל א ד ח) - וכי כל דעבד לון קב״ה במדבר הוה? והא בישובא הוה!? אלא **במדבר** - בדבורא. כמה דאת אמר (שיר ד ג) **ומדברך נאוה**, וכתיב (תהלים עה ז) **ממדבר הרים**. אוף הכי **עולה מן המדבר** - מן המדבר ודאי - בההיא מלה דפומא איהי סלקת ועאלת בין גדפי דאימא. ולבתר בדבורא נחתא ושריא על רישייהו דעמא קדישא.

היך סלקא בדבורא? דהא בשירותא כד בר נש קאים בצפרא - אית ליה לברכא למאריה. בשעתא דפקח עינוי היך מברך? הכי הוו עבדי חסידי קדמאי, נטלא דמייא הוו יהבי קמייהו, ובזמנא דמתערי בליליא אסחן ידייהו, וקיימי ולעאן באורייתא, ומברכי על קריאתה. וכד תרנגולא קרי - כדין פלגות ליליא ממש, וכדין קב״ה אשתכח עם צדיקיא בגנתא דעדן, ואסיר לברכא בידין מסואבות ומזוהמות. וכן כל שעתא. בגין דבשעתא דבר נש נאים - רוחיה פרחא מניה, ובשעתא דרוחיה פרחא מניה רוחא מסאבא זמין ושריא על ידוי ומסאב לון, ואסיר לברכא בהו בלא נטילה. ואי תימא אי הכי הא ביממא דלא נאים ולא פרח רוחיה מניה ולא שריא עליה רוחא מסאבא, וכד עאל לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בתורה אפילו מלה חדא עד דיסחי ידוי? ואי תימא בגין דמלוכלכים אינון - לאו הכי הוא! במה אתלכלכו?! אלא ווי לבני עלמא דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון, ולא ידעי על מה קיימא עלמא. רוחא חדא אית בכל בית הכסא דעלמא, דשריא תמן ואתהני מההוא לכלוכא וטנופא, ומיד שרי על אינון אצבען דידוי דבר נש.

פתח רבי שמעון ואמר, כל מאן דחדי באינון מועדיא ולא יהב חולקיה לקב״ה - ההוא רע עין שטן שונא אותו, וקא מקטרג ליה וסליק ליה מעלמא. וכמה עקו על עקו מסבב ליה. חולקיה דקב״ה למחדי למסכני, כפום מה דיכיל למעבד, בגין דקב״ה ביומייא אלין אתי למחמי לאינון מאנין תבירין דיליה, ועאל עלייהו וחמי דלא אית להון למחדי, ובכי עלייהו. סליק לעילא ובעי לחרבא עלמא. אתאן בני מתיבתא קמיה ואמרי: רבון עלמא! רחום וחנון אתקריאת! יתגלגלון רחמך על בנך! אמר לון וכי עלמא לא עבדית ליה אלא על חסד, דכתיב (תהלים פט ג) **אמרתי עולם חסד יבנה**, ועלמא על דא קיימא. אמרי קמיה מלאכי עלאי: רבון עלמא! הא פלניא דאכיל ורוי ויכיל למעבד טיבו עם מסכני ולא יהיב לון מידי! אתי ההוא מקטרגא ותבע רשו ורדף אבתריה דההוא בר נש.

מאן לן בעלמא גדול מאברהם דעבד טיבו לכל בריין! ביומא דעבד משתיא מה כתיב? **ויגדל הילד ויגמל, ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק** (בראשית כא ח). עבד אברהם משתייא וקרא לכל רברבי דרא להיהא סעודתא. ותנינן בכל סעודתא דחדוה - ההוא מקטרגא אזיל וחמי אי ההוא בר נש אקדים טיבו למסכני. ומסכני בביתא, ההוא מקטרגא אתפרש מההוא ביתא ולא עאל תמן. ואי לאו - עאל תמן וחמי ערבוביא דחדוה בלא מסכני ובלא טיבו דאקדים למסכני - סליק לעילא ומקטרגא עליה.

אברהם כיון דזמין לרברבי דרא - נחת מקטרגא וקם על פתחא כגוונא דמסכנא, ולא הוה מאן דאשגח ביה. אברהם הוה משמש לאינון מלכין ורברבין, שרה אוניקת בנין לכלהו, דלא הוו מהימנין כד איהי אולידת אלא אמרו ״אסופי הוא ומן שוקא אייתיאו ליה״. בגין כך אתיין בנייהו בהדייהו, ונטלת לון שרה ואוניקת לון קמייהו, הה״ד (שם ז) **מי מלל לאברהם הניקה בנים שרה** -

## דף יא עמוד א

בנים ודאי. וההוא מקטרגא על פתחא, אמרה שרה **צחוק עשה לי אלהי״ם**. מיד סליק ההוא מקטרגא קמי קב״ה ואמר ליה, רבון עלמא את אמרת **אברהם אוהבי** - הא אברהם עבד סעודתא ולא יהיב לך מידי, ולאו למסכני, ולא קריב קדמך אפילו יונה חד! ותו אמרת שרה דחייכת בה. אמר ליה קב״ה, מאן

בעלמא כאברהם. ולא זז מתמן עד דבלבל כל ההיא חדוה, ופקיד קב״ה למקרב ליצחק קרבנא, ואתגזר על שרה דתמות על צערא דברה - כל ההוא צערא גרים דלא יהיב מידי למסכני.

פתח רבי שמעון ואמר, מאי דכתיב **ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יהו״ה** (ישעיה לח ב)? תא חזי כמה הוא חילא תקיפא דאורייתא, וכמה הוא עלאה על כלא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מעלאי ומתתאי, ולא דחיל ממרעין בישין דעלמא, בגין דאיהו אחיד באילנא דחיי ויליף מיניה בכל יומא. דהא אורייתא תוליף לבר נש למיזל בארח קשוט. תוליף ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה לבטלא ההיא גזרה. דאפילו אתגזר עליה דלא יתבטל האי גזרה -- מיד אתבטל ואסתלק מניה, ולא שריא עליה דבר נש בהאי עלמא. ובגין כך בעי ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא ולילי ולא יתעדי מינה. הה״ד **והגית בו יומם ולילה** (יהושע א ח). ואי אתעדי מינה דאורייתא או אתפרש מינה - כאלו אתפרש מאילנא דחיי.

תא חזי עיטא לבר נש כד איהו סליק בליליא על ערסיה - בעי לקבלא עליה מלכותא דלעילא בלבא שלים, ולאקדמא לממסר קמיה פקדונא דנפשיה, ומיד אשתזיב מכל מרעין בישין, ומכל רוחין בישין ולא שלטין עליה. ובצפרא כד קם מערסיה - בעי לברכא למאריה ולמיעל לביתיה ולמסגד קמי היכליה בדחילו סגיא, ובתר כן יצלי צלותיה. ויסב עיטא מאינון אבהן קדישין, דכתיב **ואני ברוב חסדך אבא ביתך, אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך** (תהלים ה ח). והכי אוקמוה, לא ליבעי ליה לבר נש לאעלא לבי כנישתא, אלא אי אמליך בקדמיתא באברהם יצחק ויעקב, בגין דאינון תקינו צלותא לקמי קב״ה. הה״ד **ואני ברוב חסדך אבא ביתך** - דא אברהם, **אשתחוה אל היכל קדשך** - דא יצחק, **ביראתך** - דא יעקב. ובעי לאכללא לון ברישא, ובתר כן ייעול לבי כנישתא ויצלי צלותיה. כדין כתיב **ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר** (ישעיה מט ג).

רבי פינחס הוה שכיח קמיה דרבי רחומאי בכיף ימא דגנוסר. ובר נש רב וקשישא דיומין הוה, ועינוי אסתלקו למחמי. אמר לרבי פינחס, ודאי שמענא דיוחאי חברנא אית ליה מרגלית אבן טבא ואסתכלית בנהורא דההיא מרגלית נפקא כנהירו דשמשא מנרתקה ונהרא כל עלמא, וההוא נהורא קאים משמיא לארעא ונהיר כל עלמא עד דיתיב עתיק יומין ויתיב על כרסיא כדקא יאות. וההוא נהורא כליל כלא בביתך ומנהורא דאתכליל בביתך, נפק נהירו דקיק וזעיר ונפיק לבר, ונהיר כל עלמא. זכאה חולקך ! פוק ברי פוק ! זיל אבתריה דההיא מרגלית דנהיר עלמא, דהא שעתא קיימא לך.

נפק מקמיה וקאים למיעל בההיא ארבא, ותרין גוברין בהדיה. חמא תרין צפרין דהוו אתיין וטסין על ימא - רמא לון קלא ואמר ״צפרין צפרין דאתון טאסין על ימא ! חמיתון דוך דבר יוחאי תמן?״. אשתהי פורתא. אמר ״צפרין צפרין זילו ואתיבו לי״. פרחו ואזלו, עאלו בימא ואזלי להון. עד דנפק - הא אינון צפרין אתיין, ובפומא דחדא מנייהו פתקא חדא, וכתיב בגווה דהא בר יוחאי נפק מן מערתא ורבי אלעזר בריה. אזל לגביה ואשכח ליה משניא, וגופיה מליא חלודין. בכה

## דף יא עמוד ב

בהדיה ואמר ווי דחמיתיך בכך. אמר זכאה חולקי דחמית לי בכך, דאלמלא לא חמיתא לי בכך - לא הוינא בכך.

(כאן שייך מה שבסוף הספר סימן כג)

פתח רבי שמעון בפקודי אורייתא ואמר:

פקודי אורייתא דיהב קב״ה לישראל - כלהו באורייתא בארח כלל כתיבי.

**בראשית ברא אלהי״ם** - הדא היא פקודא קדמאה דכלא, ואקרי פקודא דא **יראת יהו״ה** דאקרי ׳ראשית׳, דכתיב **ראשית חכמה יראת יהו״ה** (תהלים קיא י) , **יראת יהו״ה ראשית דעת** (משלי א ז) , בגין דמלה דא **ראשית** אקרי, ודא איהי תרעא לאעלא גו מהימנותא. ועל פקודא דא אתקיים כל עלמא.

יראה אתפרש לתלת סטרין; תרין מנייהו לית בהו עיקרא כדקא יאות, וחד עיקרא דיראה. אית בר נש דדחיל מקב״ה בגין דייחון בנוהי ולא ימותון, או דחיל מעונשא דגופיה או דממוניה, ועל דא דחיל ליה תדיר. אשתכח יראה דאיהו דחיל לקב״ה לא שוי לעיקרא. אית בר נש דדחיל מן קב״ה בגין דדחיל מעונשא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם - תרין אלין לאו עיקרא דיראה אינון ושרשא דיליה. יראה דאיהי עיקרא - למדחל בר נש למאריה בגין דאיהו רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין, וכלא קמיה כלא חשיבין, כמה דאתמר **וכל דיירי ארעא כלא חשיבין** (דניאל ד לב) , ולשואה רעותיה בההוא אתר דאקרי (נ״א ב) ׳יראה׳.

בכה רבי שמעון ואמר, ווי אי אימא ווי אי לא אימא. אי אימא - ינדעון חייבין היך יפלחון למאריהון. אי לא אימא - יאבדון חברייא מלה דא. באתר דיראה קדישא שרי - מלרע אית יראה רעה דלקי ומחי ומקטרג ואיהי רצועה לאלקאה חייביא. ומאן דדחיל בגין עונש דמלקיותא וקטרוגא כמה

דאתמר - לא שריא עליה ההיא **יראת יהו״ה** דאקרי **יראת יהו״ה לחיים**, אלא מאן שריא עליה? ההיא יראה רעה. ואשתכח דשריא עליה ההיא רצועה יראה רעה ולא יראת יהו״ה. ובגין כך אתר דאקרי **יראת יהו״ה - ראשית דעת** אקרי, ועל דא אתכליל הכא פקודא דא, ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא. מאן דנטיר יראה נטיר כולא. לא נטיר יראה - לא נטיר פקודי אורייתא, דהא דא תרעא דכלא. ובגין כך כתיב **בראשית** דאיהי יראה, **ברא אלהי״ם את השמים ואת הארץ**. דמאן דעבר על דא - עבר על פקודי דאורייתא.

ועונשא דמאן דעבר על דא - האי רצועה רעה אלקי ליה. והיינו **והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהי״ם** - הא אלין ארבע עונשין לאענשא בהון חייביא. **תהו** - דא חנק, דכתיב **קו תהו** (ישעיה לד יא) , **חבל מדה** (זכריה ב ה) . **בהו** - דא סקילה, אבנין דמשוקעין גו תהומא רבא, לעונשא דחייביא. **וחשך** - דא שריפה, דכתיב **ויהי כשמעכם את הקול מתוך החשך** (דברים ה כג) , **וההר בוער באש עד לב השמים חשך וגו׳** (דברים ד יא) . ודא אשא תקיפא דעל רישיהון דחייביא שרי לאוקדא לון, **ורוח** - דא הרג בסייף, רוח סערה. חרבא משננא היא מלהטא ביה, כמה דאת אמר **ואת להט החרב המתהפכת** (בראשית ג כד) , ואקרי ׳רוח׳.

האי עונשא למאן דעבר על פקודי אורייתא. וכתיב לבתר **יראה ראשית** דאיהי כללא דכלא. מכאן ולהלאה - שאר פקודין דאורייתא.

**פקודא תניינא** - דא איהי פקודא דפקודא דיראה אתאחדת בה, ולא נפקא מינה לעלמין, ואיהי **אהבה**, למרחם בר נש למאריה רחימו שלים. ומאן איהו רחימו שלים, דא **אהבה רבה** דכתיב (שם יז א) **התהלך לפני והיה תמים** - שלים ברחימותא. ודא הוא דכתיב **ויאמר אלהי״ם יהי אור** - דא רחימו שלימותא דאקרי **אהבה רבה**, והכא איהו פקודא למרחם בר נש למאריה כדקא יאות.

אמר רבי אלעזר, אבא, רחימתא בשלימו אנא שמענא ביה. אמר ליה אימא ברי קמיה דרבי פינחס, דהא איהו בהאי דרגא קאים. א״ר אלעזר אהבה רבה היינו אהבה שלימתא בשלימו דתרין סטרין, ואי לא אתכליל בתרין סטרין לאו

## דף יב עמוד א

איהו אהבה כדקא יאות בשלימו. ועל דא תנינן בתרין סטרין אתפרש אהבה רחימו דקב״ה. אית מאן דרחים ליה מגו דאית ליה עותרא, אורכא דיומין, בנין סחרניה, שליט על שנאוי, ארחוי מתתקנן ליה, ומגו כך רחים ליה. ואי להאי - יהא בהפוכא - ויהדר עליה קב״ה גלגולא דדינא קשיא. יהא שניא ליה, ולא ירחם ליה כלל ! ובגין כך רחימו דא לאו איהו אהבה דאית ליה עקרא. רחימו דאקרי שלים - ההוא דהוי בתרין סטרין - בין בדינא בין בטיבו. ותקונא דארחוי דרחים ליה למאריה, כמה דתנינן אפילו הוא נטיל נשמתך מינך - דא איהו רחימו שלים דהוי בתרין סטרין. ועל דא אור דמעשה בראשית נפק ולבתר אגניז. כד אגניז - נפק דינא קשיא ואתכלילו תרין סטרין כחדא למהוי שלימו - דא אהבה כדקא יאות. נטליה רבי שמעון ונשקיה. אתא רבי פנחס ונשקיה וברכיה, ואמר בודאי קב״ה שדרני הכא, ודא הוא נהירו דקיק דאמרו לי דאתכליל בביתאי ולבתר נהיר כל עלמא (כנזכר לעיל יא ע״א).

א״ר אלעזר ודאי לא אצטריך לאתנשי **יראה** בכל פקודין, כל שכן בפקודא דא אצטריך יראה לאתדבקא בהאי. היך אתדבקא? אהבה איהי בסטרא חד טב, כמה דאתמר דיהב עותרא וטב אורכא דחיי בני ומזוני. כדין אצטריך לאתערא יראה, ולמדחל דלא יגרום חובא. ועל דא כתיב (משלי כח יד) **אשרי אדם מפחד תמיד**, בגין דהא כליל יראה באהבה. והכי אצטריך בסטרא אחרא דדינא קשיא - לאתערא ביה יראה כד חמי דדינא קשיא שריא עלוי. כדין יתער יראה וידחל למאריה כדקא יאות, ולא יקשה לביה. ועל דא כתיב (שם) **ומקשה לבו יפול ברעה** - בההוא סטרא אחרא דאקרי רעה. אשתכח יראה דאתאחדת בתרין סטרין ואתכלילת מנייהו, ודא איהי אהבה שלימתא כדקא יאות.

**פקודא תליתאה** - למנדע דאית אלהא רברבא ושליטא בעלמא, ולייחדא ליה בכל יומא יחודא כדקא יאות באינון שית סטרין עלאין, ולמעבד לון יחודא חדא בשית תיבין דשמע ישראל, ולכוונא רעותא לעילא בהדייהו. ועל דא **אחד** אצטריך לארכא ליה בשית (נ״א כשית) תיבין. ודא הוא דכתיב **יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד** - יתכנשון דרגין דתחות שמיא לאתאחדא ביה (יראה) למהוי בשלימו לשית סטרין כדקא יאות. ועם כל דא - בההוא יחודא אצטריך לקשרא ביה יראה, דאצטריך לארכא בדל״ת **דאחד**, דדל״ת **דאחד** גדולה. והיינו דכתיב **ותראה היבשה** - דתתחזי ותתקשר דל״ת דאיהי יבשה בההוא יחודא. ולבתר דאתקשרת תמן לעילא - איצטריך לקשרא לה לתתא באוכלוסהא, בשית סטרין אחרנין דלתתא, **ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד** דאית ביה שית תבין אחרנין דיחודא. כדין מה דהות יבשה אתעבידת ארץ, למעבד פירין ואיבין ולנטעא אילנין. והיינו דכתיב **ויקרא אלהי״ם**

**ליבשה ארץ** - בההוא יחודא דלתתא, ארעא רעוא שלים כדקא יאות. ועל דא **כי טוב כי טוב** תרי זמני; חד יחודא עלאה, וחד יחודא תתאה. כיון דאתאחיד בתרין סטרין - מכאן ולהלאה **תדשא הארץ דשא** - אתתקנת למעבד פירין ואיבין כדקא יאות.

**פקודא רביעאה**, למנדע **דיהוה הוא האלהים**, כמה דאת אמר **וידעת היום והשבות אל לבבך כי יהו״ה הוא האלהי״ם** (דברים ד לט) , ולאתכללא שמא **דאלהי״ם** בשמא **דיהו״ה**, למנדע דאינון חד ולית בהו פרודא. והיינו רזא דכתיב **יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ** - למהוי תרין שמהן חד בלא פרודא כלל, לאתכללא **מארת** חסר בשמא **דשמים** דאינון חד ולית בהו פרודא. נהורא אוכמא בנהורא חוורא לית בהו פרודא וכלא חד.

## דף יב עמוד ב

ודא הוא עננא חוורא דיממא ועננא דאשתא בליליא, מדת יום ומדת לילה, ולאתתקנא דא בדא לאנהרא, כמה דאתמר **להאיר על הארץ**. ודא חובא דההוא נחש קדמאה - חבר לתתא ואתפרש לעילא. ובגין כך גרם מה דגרם לעלמא בגין דאצטריך לאפרשא לתתא ולחברא לעילא, ונהורא אוכמא אצטריך לאתאחדא לעילא בחבורא חדא, ולאתאחדא לבתר באוכלוסהא ביחודהא, ולאפרשא לה מסטרא בישא. ועם כל דא אצטריך למנדע דאלהי״ם יהו״ה כלא חד בלא פרודא, **יהו״ה הוא האלהי״ם**. וכד ינדע בר נש דכלא חד ולא ישוי פרודא - אפילו ההוא סטרא אחרא יסתלק מעל עלמא ולא אתמשך לתתא. והיינו רזא דכתיב **והיו למאורות**. הא קליפה בתר מוחא סלקא; מוחא - אור, סטרא אחרא - מות; **אור** בחבור דאתוון, **מות** בפרודא. וכד האי **אור** אסתלק מתמן, מתחברא באתוון **מות** דפרודא. מאלין אתוון שריאת חוה, וגרמת בישא על עלמא, כמה דכתיב **ותרא האשה כי טוב** (בראשית ג ה) - אהדרת אתוון למפרע, אשתאר **מ״ו**, ואינון אזלו ונטלו אות תי״ו בהדייהו, וגרמת מותא על עלמא, כמה דכתיב **ותרא**.

אמר רבי אלעזר, אבא הא אוליפנא, **מ״ם** - אשתארת יחידאה, **וא״ו** - דאיהו חיין תדיר. אתהפכת ואזלת ונטלת תי״ו, דכתיב **ותקח...ותתן**, ואשתלים תיבה דא ואתחברו אתוון. אמר ליה ״בריך אנת ברי והא אוקימנא מלה דא״.

**פקודא חמישאה** - כתיב **ישרצו המים שרץ נפש חיה**. בהאי קרא אית תלת פקודין; חד למלעי באורייתא, וחד לאתעסקא בפריה ורביה, וחד למגזר לתמנייא יומין ולאעברא מתמן ערלתא. למלעי באורייתא, ולאשתדלא בה, ולאפשא לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה. דכיון דבר נש אתעסק באורייתא - אתתקן בנשמתא אחרא קדישא דכתיב **שרץ נפש חיה** - נפש דההיא חיה קדישא. דכד בר נש לא אתעסק באורייתא - לית ליה נפשא קדישא. קדושא דלעילא לא שריא עלוי. וכד אשתדל באורייתא - בההוא רחישו דרחיש בה - זכי להאי נפש חיה ולמהדר כמלאכין קדישין, דכתיב **ברכו יהו״ה מלאכיו** (תהלים קג כ) , אלין אינון דמתעסקין באורייתא דאקרון מלאכיו בארעא. ודא הוא דכתיב **ועוף יעופף על הארץ**. האי בהאי עלמא. בההוא עלמא תנינן דזמין קב״ה למעבד לון גדפין כנשרין ולאשטא בכל עלמא, דכתיב **וקוי יהו״ה יחליפו כח יעלו אבר כנשרים** (ישעיה מ לא) , והיינו דכתיב **ועוף יעופף על הארץ** - דא אורייתא דאקרי ׳מים׳, **ישרצון** ויפקון רחשא דנפש חיה. ומאתר דההיא חיה ימשכון לה לתתא כמה דאתמר. ועל דא אמר דוד **לב טהור ברא לי אלהי״ם** למלעי באורייתא, וכדין **ורוח נכון חדש בקרבי** (תהלים נא יב) .

**פקודא שתיתאה** - לאתעסקא בפריה ורביה, דכל מאן דאתעסק בפריה ורביה גרים להההוא נהר למהוי נביע תדיר ולא יפסקון מימוי, וימא אתמליא בכל סטרין, ונשמתין חדתין מתחדשן ונפקין מההוא אילנא. וחילין סגיאין אתרביאו לעילא בהדי אינון נשמתין. הה״ד **ישרצו המים שרץ נפש חיה** (בראשית א כ) - דא ברית קיימא קדישא, נהר דנגיד ונפיק. ומיא דיליה אתרביאו ורחשין רחשא ורבויא דנשמתין להההיא חיה. ובאינון נשמתין דעאלין בההיא חיה נפקי כמה עופי דפרחן וטאסן כל עלמא. וכד נשמתא נפקא להאי עלמא - ההוא עופא דפרח ונפק בהדי האי נשמתא מההוא אילנא נפק עמיה. כמה נפקן בכל נשמתא ונשמתא? תרין - חד מימינא וחד משמאלא. אי זכי - אינון נטרין ליה, דכתיב **כי מלאכיו יצוה לך** (תהלים צא יא) , ואי לאו אינון מקטרגי עליה.

## דף יג עמוד א

אמר רבי פינחס תלתא אינון דקיימי אפוטרופסין עליה דבר נש כד זכי דכתיב **אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו** (איוב לג כג) . **אם יש עליו מלאך** - הא חד, **מליץ** - תרי, **אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו** - הא תלת.

אמר רבי שמעון חמש, דכתיב יתיר **ויחננו ויאמר** (איוב לג כד) . **ויחננו** - חד, **ויאמר** - תרין. א״ל לאו הכי, אלא **ויחננו** דא קב״ה בלחודוי, דהא לית רשו לאחרא אלא ליה. א״ל שפיר קא אמרת.

ומאן דאתמנע מפריה ורביה, כביכול אזעיר דיוקנא דכליל כל דיוקנין וגרים להההוא נהר דלא נגדין מימוי, ופגים קיימא קדישא בכל סטרין, ועליה כתיב **ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי** (ישעיה סו כד) - **בי** ודאי. דא לגופא. ונשמתיה לא עייל לפרגודא כלל ואטריד מההוא עלמא.

**פקודא שביעאה** - למגזר לתמניא יומין ולאעברא זוהמא דערלתא, בגין דההיא חיה איהי דרגא תמינאה לכל דרגין, וההיא נפש דפרחא מינה אצטריכא לאתחזאה קמה לתמניא יומין, כמה דאיהי דרגא תמינאה. וכדין אתחזי ודאי דאיהי **נפש חיה** - **נפש** דההיא **חיה** קדישא, ולא מסטרא אחרא. ודא איהו **ישרצו המים** - בספרא דחנוך: *יתדשמון מיא דזרעא קדישא דשימו דנפש חיה*. ודא רשימו דאת יו״ד דאתרשים בבשרא קדישא מכל שאר רשומין דעלמא. **ועוף יעופף על הארץ** - דא אליהו דטאס כל עלמא בארבע טאסין, למהוי תמן בההוא גזירו דקיימא קדישא. ואצטריך לתקנא ליה כורסייא, ולאדכרא בפומיה ״דא כרסייא דאליהו״, ואי לאו - לא שארי תמן..

**ויברא אלהי״ם את התנינים הגדולים** - תרין אלין ערלה ופריעה; גזירו דערלה, ופריעה לבתר. ואינון דכר ונוקבא. **ואת כל נפש החיה הרומשת** - דא רשימו דאת קיימא קדישא, דאיהי **נפש חיה** קדישא כדקאמרן. **אשר שרצו המים** - מיין עלאין דאתמשכו לגבה דאת רשימו דא, ובגין דא אתרשימו ישראל ברשימו קדישא ודכיו לתתא. כגוונא דאינון רשימין קדישין לאשתמודעא בין סטרא קדישא לסטרא אחרא דמסאבו -- אוף ישראל רשימין לאשתמודעא בין קדושה לעמין עכו״ם דאתיין מסטרא אחרא דמסאבא כמה דאתמר. וכמה דרשים לון - הכי רשים בעירי ועופי דילהון לבעירי ועופי דעמין עכו״ם. זכאה חולקיהון דישראל !

**פקודא תמינאה** - למרחם גיורא דעאל למגזר גרמיה, ולאעלא תחות גדפוי דשכינתא. ואיהי אעילת לון תחות גדפהא, לאינון דמתפרשן מסטרא אחרא מסאבא ומתקרבין לגבה, דכתיב **תוצא הארץ נפש חיה למינה**. ואי תימא דהאי **נפש חיה** דכלילא בישראל לכלא היא אזדמנת - הדר ואמר **למינה**.

כמה אכסדרין ואדרין דא לגו מן דא אית לה להאי ארץ דאיהי חיה תחות גדפהא. גדפא ימינא אית לה תרין אכסדרין, ומהאי גדפא אתפרשן לתרין אומין אחרנין, דאינון קריבין ביחודא לישראל, לאעלא לון לגו אכסדרין אלין. ותחות גדפא שמאלא אית תרין אכסדרין אחרנין ומתפרשן לתרין אומין אחרנין דאינון עמון ומואב, וכלהו אקרון **נפש חיה**. וכמה אדרין סתימין אחרנין והיכלין אחרנין בכל גדפא וגדפא, ומנייהו נפקי רוחין לאפרשא לכל אינון גיורין דמתגיירין, ואקרון **נפש חיה** אבל **למינה**. וכלהו עאלין תחות גדפוי דשכינתא ולא יתיר. אבל נשמתא דישראל נפקא מגו גופא דההוא אילנא ומתמן פרחין נשמתין לגו האי ארץ, גו מעהא לגו לגו. ורזא **כי תהיו אתם ארץ חפץ** (מלאכי ג יב). ועל דא ישראל בן יקיר דהמו מעהא עליה, ואקרון **העמוסים מני בטן** (ישעיה מו ג) - ולא מגדפין לבר.

## דף יג עמוד ב

ותו גיורין לית לון חולקא באילנא עלאה, כל שכן בגופא דיליה. אבל חולקא דלהון בגדפין איהו ולא יתיר. וגיורא תחות גדפי שכינתא ולא יתיר. **גרי הצדק** אינון דתמן שראן ואתאחדן ולא לגו כמה דאתמר, ובגין כך **תוצא הארץ נפש חיה למינה**, ולמאן? **בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה** - כלהו שאבין ׳נפש׳ מההיא ׳חיה׳, אבל כל חד **למינה** כדקא חזי לה.

**פקודא תשיעאה** - למיחן למסכני ולמיהב לון טרפא, דכתיב **נעשה אדם בצלמנו כדמותנו**. **נעשה אדם** בשותפא כלל דכר ונוקבא, **בצלמנו** - עתירי, **כדמותנו** - מסכני. דהא מסטרא דדכורא עתירי, ומסטרא דנוקבא מסכני. כמה דאינון בשתופא חדא, וחס דא על דא, ויהיב דא לדא, וגמיל ליה טיבו -- הכי אצטריך בר נש לתתא למהוי עתירא ומסכנא בחבורא חדא, ולמיהב דא לדא, ולגמלאה טובא דא לדא.

**וירדו בדגת הים וגו׳** - רזא דנן חמינן בספרא דשלמה מלכא, דכל מאן דחס על מסכני ברעותא דלבא, לא משתני דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם הראשון. וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה - שליט על כל בריין דעלמא בההוא דיוקנא. הה״ד **ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו׳** (בראשית ט ב) - כלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה, בגין דדא הוא פקודא מעליא לאסתלקא בר נש בדיוקניה דאדם על כל שאר פקודין. מנא לן? מנבוכדנצר - אע״ג דחלם ההוא חלמא - כל זמנא דהוה מיחן למסכני לא שרא עליה חלמיה. כיון דאטיל עינא בישא דלא למיחן למסכני - מה כתיב **עוד מלתא בפום מלכא וגו׳** (דניאל ד) - מיד אשתני דיוקניה ואטריד מן בני נשא. ובגין כך **נעשה אדם** - כתיב הכא ׳עשיה׳, וכתיב התם **שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז** (רות ב יט) .

**פקודא עשיראה** - לאנחא תפילין, ולאשלמא גרמיה בדיוקנא עלאה, דכתיב **ויברא אלהי״ם את האדם בצלמו** (בראשית א) .

פתח ואמר **ראשך עליך ככרמל** (שיר ז ו) - האי קרא אוקימנא ואתמר, אבל **ראשך עליך ככרמל** - דא רישא עלאה תפלין דרישא, שמא דמלכא עלאה

קדישא **יהו״ה**, באתוון רשימין כל את ואת פרשתא חדא. שמא קדישא גליפא בסדורא דאתוון כדקא יאות. ותנן **כי שם יהו״ה נקרא עליך ויראו ממך** (דברים כח י) - אלין תפלין דרישא, דאינון שמא קדישא בסדורא דאתווי. פרשתא קדמאה **קדש לי כל בכור** (שמות יג ב) - דא **י׳** דאיהי קדש, בוכרא דכל קודשין עלאין. **פטר כל רחם** - בההוא שביל דקיק דנחת מן יו״ד, דאיהו אפתח רחמא למעבד פירין ואיבין כדקא יאות, ואיהו קדש עלאה. פרשתא תניינא **והיה כי יביאך** (שם ה) - דא **ה׳** - היכלא דאתפתח רחמא דילה מגו יו״ד, בחמשין פתחין אכסדראין ואדרין סתימין דביה דההוא פטר דעביד יו״ד בהאי היכלא למשמע בה קלא דנפקא מגו שופר דא. בגין דשופר דא הוה סתים בכל סטרין, ואתא יו״ד ופתח ליה לאפקא מניה קלא. וכיון דאפתח ליה - תקע ליה, ואפיק מניה קלא לאפקא עבדין לחירו. ובתקיעו דשופרא דא נפקו ישראל ממצרים. וכך זמין זימנא אחרא לסוף יומיא. וכל פורקנא - מהאי שופר אתיא, ובגין כך אית בה יציאת מצרים בפרשתא דא, דהא מהאי שופר אתי בחילא דיו״ד דפתח רחמא דילה, ואפיק קליה לפורקנא דעבדין. ודא **ה׳** - את תניינא דשמא קדישא. פרשתא תליתאה - רזא דיחודא **דשמע ישראל** (דברים ו ד) . דא **ו׳** דכליל כלא, וביה יחודא דכלא, וביה אתייחדן, והוא נטיל כלא. פרשתא רביעאה - **והיה אם שמוע** (שם יא יג) - כלילו דתרין סטרין, דאתאחדת בהו כנסת ישראל גבורה דלתתא, ודא **ה׳** בתראה, דנטלא לון ואתכלילת מנהון.

## דף יד עמוד א

ותפלין אתוון דשמא קדישא אינון ממש, ועל דא **ראשך עליך ככרמל** - אלין תפלין דרישא. **ודלת ראשך** - ההיא תפלה של יד דאיהי מסכנא לגבי עילא. ואוף הכי שלימו אית לה כגוונא דלעילא.

**מלך אסור ברהטים** - קשיר איהו ואחיד באינון בתי לאתאחדא בההוא שמא קדישא כדקא יאות. ועל דא מאן דאתתקן בהו איהו הוי **בצלם אלהי״ם**. מה אלהי״ם אתיחדא ביה שמא קדישא - אף הוא אתיחד ביה שמא קדישא כדקא יאות. **זכר ונקבה ברא אותם** - תפלין דרישא ותפלה של יד, וכלא חד.

**פקודא חדסר** - לעשרא מעשרא דארעא. הכא אית תרין פקודין - חד לעשרא מעשרא דארעא, וחד בכורי דפירי אילנא דכתיב **הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע אשר על פני כל הארץ** (בראשית א כט) . כתיב הכא **הנה נתתי**, וכתיב התם **ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל** (במדבר יח כא) , וכתיב **וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליהו״ה הוא** (ויקרא כז ל) .

**פקודא תריסר** - לאייתאה בכורי דאילנא דכתיב **ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זורע זרע**. כל מאי דאתחזי לי - לכון אסירא למיכל. אתיר לון ויהב לון כל מעשרא דיליה ובכורין דאילנין - **נתתי לכם** - לכם ולא לדרין דבתריכון.

**פקודא תליסר** - למעבד פורקנא לבריה, לקשרא ליה בחיין. דתרין ממנן נינהו - חד דחיין, וחד דמותא. וקיימין עליה דבר נש. וכד יפרוק בר נש לבריה - מידא דההוא מותא פריק ליה, ולא יכיל לשלטאה עליה. ורזא דא **וירא אלהי״ם את כל אשר עשה** בכלל, **והנה טוב** - דא מלאך חיים, **מאד** - דא מלאך המות. ועל דא בההוא פורקנא אתקיים דא דחיים, ואתחלש ההוא דמות. בפורקנא דא קני ליה חיים כמה דאתמר, וההוא סטרא בישא שבק ליה ולא אחיד ביה.

**פקודא ארביסר** - לנטרא יומא דשבתא, דאיהו יומא דנייחא מכל עובדי בראשית. הכא כלילן תרין פקודין - חד נטירא דיום השבת, וחד לקדשא ההוא יומא בקדושיה. לנטרא יומא דשבתא - כמה דאדכרנא ואתערנא עלייהו, דאיהו יומא דנייחא לעלמין, וכל עבידן ביה אשתכללו ואתעבידו עד דאתקדש יומא.

כיון דאתקדש יומא - אשתאר בריאה דרוחין דלא אתברי לון גופא. וכי לא הוה ידע קב״ה לאעכבא לקדשא יומא עד דיתברון גופין להני רוחין? אלא אילנא דדעת טוב ורע אתער ההוא סטרא אחרא דרע, ובעא לאתתקפא בעלמא, ואתפרשו כמה רוחין בכמה זיינין לאתתקפא בעלמא בגופין. כיון דחמא קב״ה כך - אתער מגו אילנא דחיי נשיבא דרוחא, ובטש באילנא אחרא, ואתער סטרא אחרא דטוב ואתקדש יומא. דהא בריאו דגופין ואתערו דרוחין בסטרא דטוב איהו בהאי ליליא, ולא בסטרא אחרא. ואלמלא אקדים סטרא אחרא בהאי ליליא עד דלא יקדים סטרא דטוב - לא יכיל עלמא למיקם קמייהו אפילו רגעא חדא. אבל אסוותא אקדים קב״ה דדליג קמיה קדושא דיומא, ואקדים קמי סטרא אחרא ואתקיים עלמא. ומה דחשיב סטרא אחרא לאתבני בעלמא ולאתתקפא - אתבני בהאי ליליא סטרא דטוב ואתתקף, ואתבנון גופין ורוחין קדישין בהאי ליליא מסטרא דטוב. ובגין כך עונתן דחכימין דידעי דא משבת לשבת.

# דף יד עמוד ב

דהא כדין חמאת דא סטרא אחרא, דכמה דאיהי חשיבת למעבד עביד סטרא דקדושה - אזלא ומשטטא בכמה חיילין וסטרין דילה וחמאת כל אינון דקא משמשי ערסייהו בגלויא דגופיהון לנהורא דבוצינא. וכל אינון בנין דנפקין מתמן - יהון נכפין, דשרו עלייהו רוחין מההוא סטרא אחרא. ואינון רוחין ערטילאין דחייביא דאקרון מזיקין. ושריאת בהו לילי״ת וקטילת לון. כיון דאתקדש יומא ושלטא קדושה על עלמא - ההוא סטרא אחרא אזעירת גרמה, ואטמרת כל ליליא דשבתא ויומא דשבתא. בר מן אסימו״ן וכל כת דיליה דאזלי על שרגי בטמירו למחמי על גלוייא דשמושא. ולבתר אטמרון גו נוקבא דתהומא רבא. כיון דנפק שבתא - כמה חיילין ומשריין פרחין ומשטטין בעלמא. ועל דא אתקן שיר של פגעים דלא ישלטון על עמא קדישא.

לאן אתר משטטי בההוא ליליא? כד נפקי בבהילו וחשבין לשלטאה בעלמא על עמא קדישא, וחמאן לון בצלותא ואמרין שירתא דא, ובשירותא מבדלי בצלותא ומבדלי על הכוס - פרחי מתמן ואזלי ומשטטי ומטאן לגו מדברא. רחמנא לישזבן מנייהו ומסטרן בישא.

(אמרו רבותינו ז״ל), תלתא אינון דגרמין בישא לגרמייהו - חד מאן דלייט גרמיה, תניינא מאן דזריק נהמא או פירורין דאית בהו כזית, תליתאה מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא עד לא מטו ישראל לקדושא דסדרא, דגרים לנורא דגיהנם לאדלקא בהאי נורא עד לא מטא זמנייהו.

דחד דוכתא אית בגיהנם לאינון דקא מחללי שבתות, ואינון דענושין בגיהנם לייטין ליה להוא דאוקיד שרגא עד דלא מטא זמניה, ואמרי ליה **הנה יהו״ה מטלטלך טלטלה גבר וגו׳** (ישעיה כב יז) , **צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים** (שם יח), בגין דלאו יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק שבתא עד דמבדלי ישראל בצלותא ומבדלי על כסא. בגין דעד ההוא זמנא שבת הוא וקדושה דשבת שליט עלנא. ובשעתא דמבדילין על כסא - כל אינון חיילין וכל אינון משריין דאתמנן על יומי דחול - כל חד וחד יתוב לאתריה ולפולחניה דאתמני עליה. בגין דכד עאל שבתא ואתקדש יומא - קדש אתער ושליט בעלמא, וחול אתעדי משולטנותא דיליה. ועד שעתא דנפיק שבתא לא תייבין לאתרייהו. ואע״ג דנפק שבתא לא תייבין לאתרייהו עד זמנא דאמרי ישראל **ברוך אתה יהו״ה המבדיל בין קדש לחול** - כדין קדש אסתלק ומשריין דאתמניאו על יומי דחול מתערין, ותייבין לאתרייהו כל חד וחד על מטריה דאתפקיד עליה. ועם כל דא לא שלטין עד דיהון נהורין מרזא דשרגא, וכלהון אקרון **מאורי האש**, בגין (דמנהורא דנורא דנגדא), (נ״א: דמרזא דעמודא דנורא), ומיסודא דנורא כלהו, ושלטין על עלמא תתאה.

וכל דא כד בר נש אדליק שרגא עד לא שלימו ישראל קדושא דסדרא. אבל אי איהו ממתין עד דישלימו קדושא דסדרא - אינון חייבין דגיהנם מצדיקין עלייהו דינא דקב״ה, ואינון מקיימי על ההוא בר נש כל ברכאן דקא אמרי צבורא, **ויתן לך האלהי״ם מטל השמים** (בראשית כז כח) , **ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה וגו׳** (דברים כח ג) .

**אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יהו״ה** (תהלים מא ב) - ״ביום רע״ מבעי ליה, מאי **ביום רעה**? ביומא דשלטא ההיא רעה למיסב נשמתיה. **אשרי משכיל אל דל** - דא הוא שכיב מרע, לאסאה ליה מחובוי גבי קב״ה.

דבר אחר דא יומא דדינא שריא על עלמא - אשתזיב מניה כמה דאתמר **ביום רעה ימלטהו יהו״ה** - יומא דאתמסר דינא להההוא רעה לשלטאה על עלמא

**(חסר)**